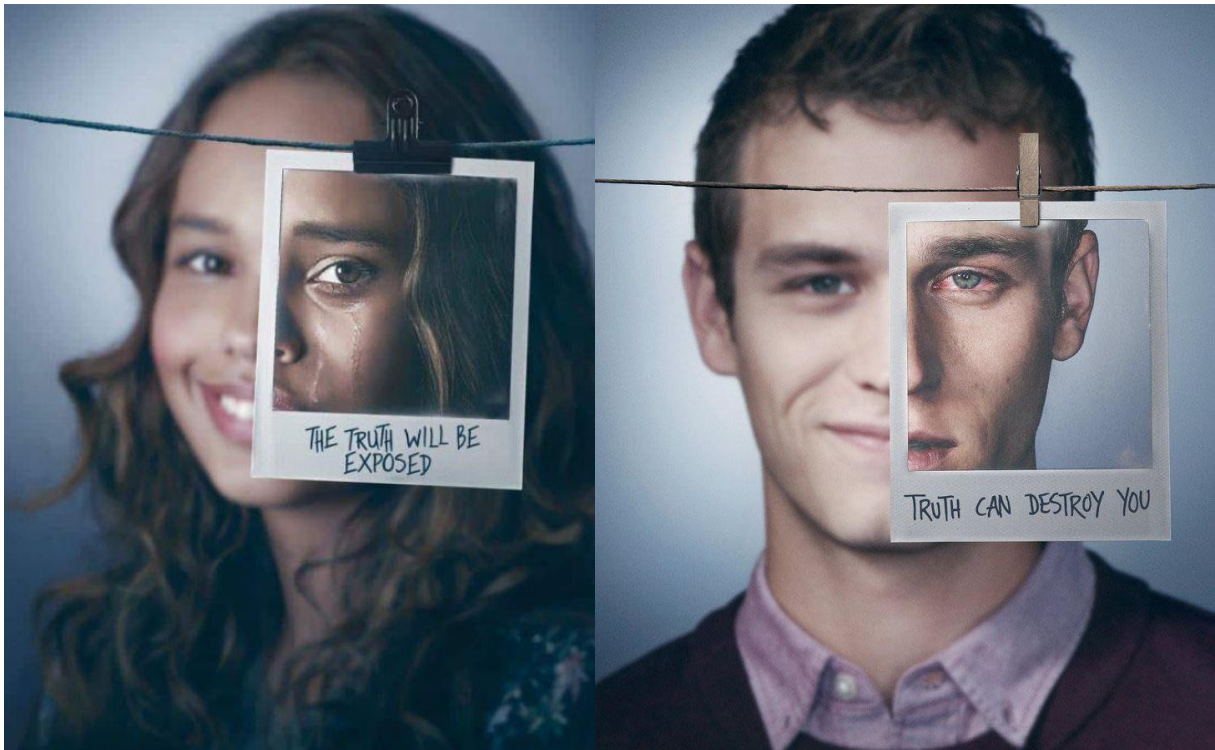

“Dit is het echte leven, niet een voorlichtingspotje”

Een onderzoek naar de ontvangst van tienerdramaseries en daarbinnen de discussie van morele thema's in Nederlandse kranten, 2010-2020

Marit Mutsaers

6532276

22-01-2021

5993 woorden

Bachelor eindwerkstuk (CI3V13002)

Communicatie- en informatiewetenschappen

Universiteit Utrecht

Studiejaar 2020/2021- Semester 1

Begeleider: Jesper Verhoef

Tweede beoordelaar: Niels Kerssens

Samenvatting

Het doel van het huidige onderzoek is om inzicht te geven in het discours over morele thema's in tienerdramaserieën in Nederlandse kranten van 2010 tot 2020. Uit eerder receptieonderzoek naar tienerdramaserieën blijkt dat morele thema's in tienerdramaserieën, zoals seksualiteit of zelfdoding, morele paniek kunnen veroorzaken of geprezen worden voor het doorbreken van taboes. In die onderzoeken is zowel sprake van een *youth-at-risk* discours als een neoliberaal discours. Dat is opvallend, aangezien het *youth-at-risk* discours tieners representeert als irrationeel en kwetsbaar en het neoliberaal discours het idee reproduceert dat tieners welbewust en rationeel zijn. Met behulp van een *grounded theory approach* zijn Nederlandse krantenartikelen over tienerdramaserieën aan een discoursanalyse onderworpen. Uit die analyse blijkt dat ook het Nederlandse discours over tienerdramaserieën zowel *youth-at-risk* als neoliberale ideeën reconstrueert. Journalisten reconstrueren het beeld van een irrationele tiener, zodat zij tieners binnen dominante normen kunnen houden. Dat sluit aan bij het *youth-at-risk* discours doordat volwassenen tieners 'beschermen'. Daarmee in tegenspraak wordt de verantwoordelijkheid voor risicovermijding toegeschreven aan tieners en hun ouders zelf. Daardoor houden journalisten het neoliberale ideaal in stand waarbij iedereen verantwoordelijk is voor zijn eigen welzijn. Ook oefenen journalisten disciplinaire macht uit, door zelfdoding wel en *fatshaming* niet als een (waardig) probleem te definiëren en voor te schrijven hoe tieners daarmee om moeten gaan.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Hoofdstuk 1. Inleiding	3
Hoofdstuk 2. Theoretisch kader	4
2.1 Het <i>youth-at-risk</i> discours	4
2.2 Neoliberalisme en <i>governmentality</i>	6
Hoofdstuk 3. Methode	8
3.1 Corpus	8
3.2 Operationalisering.....	9
Hoofdstuk 4. Morele problemen en taboes	10
Hoofdstuk 5. Rationele of beïnvloedbare tieners?	14
Hoofdstuk 6. Conclusie & discussie	18
Bronnenlijst.....	20
Bijlage.....	23
Bijlage 1. Overzicht gebruikte krantenartikelen	23
Bijlage 2. Aantekeningen coderen.....	47

Hoofdstuk 1. Inleiding

De tienerdramaserie *13 reasons why* veroorzaakte in 2017 discussie, vanwege een expliciete zelfdodingsscène. Amerikaanse onderzoekers speculeerden dat die scène leidde tot een toename van zelfmoorden in Amerika (Boekraad, 2019). Vanwege de ophef is de zelfdodingsscène twee jaar later uit de desbetreffende aflevering verwijderd. Ook heeft Netflix een waarschuwing aan iedere aflevering toegevoegd. Dit voorbeeld laat zien dat de manier waarop een medium wordt besproken, kan mede beïnvloeden hoe het wordt gereguleerd (Arceneaux & Weiss, 2006). Ik hanteer hier de brede definitie van ‘medium’ die Verhoef (2017) ook toepast, waarbij ‘medium’ niet alleen verwijst naar film- en radiotechnologieën, maar ook naar een *format* als tienerdramaseries.

Een tienerdramaserie heeft tienerpersonages in de hoofdrol, speelt zich grotendeels af op een middelbare school en bevat voornamelijk thema’s als relaties en alcohol- en drugsverslavingen (Wee, in Van Damme & van Bauwel, 2010). Uit eerdere receptieonderzoeken (Webber, 2019; Carmichael & Whitley, 2018) blijkt dat die thema’s in tienerdramaseries morele paniek veroorzaken, wat aansluit bij een *youth-at-risk* discours, maar ook geprezen worden voor het bespreken van morele problemen, wat aansluit bij een neoliberal discours.

Webber (2019) en Carmichael en Whitley (2018) hebben alleen Amerikaanse en Canadese kranten geanalyseerd over specifieke tienerdramaseries en niet over het genre in het algemeen. Hoe tienerdramaseries ontvangen worden in Nederlandse kranten, is niet onderzocht. Volgens Mittel (2001) is het discours rondom een genre context-afhankelijk. Dat maakt dit onderzoek wetenschappelijk relevant, omdat wordt onderzocht of theorieën die onderzoekers in het Amerikaanse en Canadese discours ontwaarden, ook terugkomen in het Nederlandse discours. Daarmee draagt het onderzoek bij aan bestaand receptieonderzoek naar tienerdramaseries. Dit onderzoek draagt daar ook aan bij doordat het discours over het gehele genre wordt geanalyseerd en niet over één tienerdramaserie. Daardoor geeft dit onderzoek de dominante ideeën weer rondom morele problemen of ‘normale’ tieners in tienerdramaseries, zonder dat die ideeën afhankelijk zijn van bijvoorbeeld één verhaallijn.

Het onderzoek is maatschappelijk relevant, omdat het discours rondom een medium praktische gevolgen kan hebben, zoals de zelfdodingsscène uit *13 reasons why* die van Netflix werd verwijderd. Ook vormt het discours rondom tienerdramaseries hoe het genre gedefinieerd wordt binnen de Nederlandse culturele context (Mittel, 2001). Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te krijgen in het discours rondom morele thema’s in tienerdramaseries in Nederland. Met een discoursanalyse en de *grounded theory approach* wordt de volgende onderzoeksvraag beantwoord: *Hoe worden morele problemen en taboes in tienerdramaseries ontvangen in Nederlandse kranten van 2010 tot 2020, en hoe komt daarbinnen een youth-at-risk en/of neoliberal discours tot uiting?*

Hoofdstuk 2. Theoretisch kader

Hoe een medium wordt ontvangen in het publieke debat, kan mede beïnvloeden hoe dat medium wordt verspreid, gebruikt en gereguleerd (Arceneaux & Weiss, 2006). Volgens Foucault (in Mittel, 2001) is een discours een context-afhankelijk systeem van betekenisgeving. Hierbij representeert het publieke debat dominante betekenissen die geconstrueerd zijn in een specifieke historisch-culturele context. Een discours kan 'de waarheid' lijken, maar is subjectief en kan daardoor in verschillende landen of culturen anders zijn. Dit sluit aan bij het idee van Arceneaux en Weiss (2006), die stellen dat de functie van een medium binnen een maatschappij niet gebaseerd is op technische aspecten, maar op sociale, culturele, economische en politieke factoren.

Net als een discours zijn televisiegenres contextafhankelijk. Volgens Mittel (2001) ontstaan televisiegenres vanuit een discours, omdat genres gevormd worden door de creatie, verspreiding en ontvangst van mediateksten binnen een culturele context. Kenmerkend voor tienerdramaserieën zijn bijvoorbeeld tienerpersonages die problemen ervaren zoals een drugsverslaving (Wee, in Van Damme & Van Bouwel, 2012). Dit kenmerk kan veranderen over tijd en andere betekenissen aannemen in verschillende contexten (Mittel, 2001). Een tienerdramaserie kan bijvoorbeeld anders ontvangen worden in Nederland dan in Amerika.

Mittel (2001) benadrukt dat onderzoek naar discours over genres belangrijk is, omdat het invloed heeft op hoe mensen dagelijks omgaan met (in dit geval) het genre tienerdramaserieën en hoe tienerdramaserieën helpen sociale realiteiten betreft morele thema's en tieners te construeren. Daarbij beschrijft Webber (2019, p.51) tienerdramaserieën als een "site of attempted regulation". Dat houdt in dat volwassenen proberen jongeren te reguleren via tienerdramaserieën, door te representeren welke identiteiten en gedragingen acceptabel of 'normaal' zijn en welke niet (Webber, 2019). Dit hoofdstuk zal twee discoursen toelichten die in eerder receptieonderzoek naar tienerdramaserieën naar voren kwamen.

2.1 Het *youth-at-risk* discours

Webber (2019) onderzocht Amerikaanse paniekreacties in de jaren negentig op de tienerdramaserie *Dawson's Creek*. Uit haar onderzoek blijkt dat die paniekreacties een middel waren om jongeren binnen dominante normen te houden. Morele paniek is volgens Matrix (2014) een uiting van angst voor de negatieve gevolgen van een medium. Webber (2019) bouwt hierop voort en stelt dat morele paniek een politieke beweging is, die attitudes over een onderwerp omzet in politieke veranderingen. Zo kan de overheid richtlijnen invoeren over de weergave van bepaalde onderwerpen in televisieprogramma's. Dit bevestigt ook de aanname van Arceneaux en Weiss (2006), die stellen dat de ontvangst van een medium de regulatie van dat medium kan beïnvloeden.

De morele paniek die in het onderzoek van Webber (2019) naar voren komt, is een voorbeeld van het *youth-at-risk* discours. Het dominante idee hiervan is dat jongeren beschermd moeten worden voor negatieve invloeden van media (Besley, 2010). Matrix (2014) suggereert dat het *youth-at-risk* discours verklaard kan worden vanuit het derdepersoonseffect: de gedachte dat populaire cultuur meer invloed heeft op anderen dan op jezelf. Besley (2010) en Webber (2019) hebben een andere verklaring voor het *youth-at-risk* discours en stellen dat volwassenen proberen om jongeren onder controle te houden door hen te representeren als slachtoffer of boosdoener bezeten door populaire cultuur.

Volgens Besley (2002) hebben volwassenen de drang om jongeren te reguleren, omdat jongeren hun 'hoop voor de toekomst' zijn. Het *youth-at-risk* discours gaat ervan uit dat tieners zich goed moeten gedragen, zodat zij hun toekomst als ideale volwassene niet in de weg staan (Kelly, 2001). Amerikaanse media representeren het idee dat hedendaagse jongeren meer serieuze en belangrijke problemen hebben dan eerdere generaties (Besley, 2010). Dat creëert volgens Kelly (2001) het idee dat jongeren altijd in enige mate risico lopen en volwassenen hen daarvoor moeten beschermen. Of Nederlandse media jongeren op dezelfde wijze representeren, is niet onderzocht. Ondanks dat Kelly's onderzoek dateert uit 2001, is zijn onderzoek relevant, want ook in recente onderzoeken is zijn *youth-at-risk* theorie van toepassing (bijvoorbeeld Renedo et al., 2020).

Hoewel jongeren volgens het *youth-at-risk* discours niet rationeel zijn en beschermd moeten worden, wordt de verantwoordelijkheid voor het risico toegeschreven aan het individu (Kelly, 2001). Jongeren en hun ouders zijn zelf verantwoordelijk voor het welzijn van de jongere. Dit noemt Hier (2008) individueel risicomanagement. Risico creëert de mogelijkheid voor mensen om zelf hun veiligheid te waarborgen door een rationele en verstandige keuze te maken (Hier, 2008). Dat verantwoordelijke gedrag sluit aan bij dominante morele, ethische, economische en sociale waarden, die cultureel bepaald zijn (Kelly, 2001). Hier (2008) stelt dat mensen bij risico geneigd zijn hun gedrag aan te passen, omdat er een spanning ontstaat tussen individuele verantwoordelijkheid en de subjectpositie van 'schadelijke anderen'. Die 'schadelijke anderen' worden bestempeld als de oorzaak van het risico waar het individu zich voor moet beschermen. Het beeld van 'schadelijke anderen' en de onzekerheid die met risico gepaard gaat, roepen emoties op over het potentiële slachtoffer, zoals angst of bezorgdheid (Hier, 2008).

Vanwege die individualisering van risico noemt Hier (2008) morele paniek geen irrationele, overdreven reactie, zoals Webber (2019) en Matrix (2014) suggereren, maar een dagelijkse routine die tot stand komt door de representatie van risico en verantwoordelijkheid. Daarbij stelt Ajzenstadt (2009) dat de overheid met morele paniek haar regulering rechtvaardigt, door groepen of individuen die niet aan de dominante norm voldoen te representeren als onverantwoordelijk. Bovendien winnen autoriteiten, zoals de overheid of experts, met morele paniek vertrouwen van burgers,

doordat die autoriteiten gerepresenteerd worden als bekwaam om risicovolle situaties op te lossen (Ajzenstadt, 2009).

2.2 Neoliberalisme en *governmentality*

In het receptieonderzoek van Carmichael en Whitley (2018) komt zowel een *youth-at-risk* discours als een neoliberaal discours naar voren. In hun onderzoek analyseren zij het Canadese krantendiscours over de zelfdodingsscène in *13 reasons why*. Met een thematische analyse tonen de onderzoekers enerzijds een morele paniek aan, omdat *13 reasons why* zelfdoding zou verheerlijken. Anderzijds blijkt dat Canadese kranten de serie prijzen voor het onder de aandacht brengen van zelfdoding en het promoten van dialoog. Het onderzoek biedt geen verklaring voor dit contrast en richt zich meer op de weergave van zelfdoding in kranten dan op de ontvangst van de tienerdramaserie.

Dat de serie werd geprezen voor het promoten van dialoog, sluit aan bij het neoliberalisme. Een uitgangspunt van het neoliberalisme is dat mensen rationeel zijn en verantwoordelijk zijn voor hun eigen welzijn (Brown, 2006). Foucault (in Crawshaw, 2012) verwijst hierbij naar *governmentality*, wat betekent dat personen zich verantwoordelijk voelen voor zichzelf en om zich aan ongeschreven gedragsregels van bepaalde instanties te houden. Zo is gezondheid in het neoliberale discours eigen verantwoordelijkheid en is iemand die niet goed voor zichzelf zorgt, niet succesvol (Brown, 2006). In het corpus bespreken kranten bijvoorbeeld 'dik zijn' en suïcidaliteit. 'Dik zijn' wordt in het neoliberale discours gerepresenteerd als ongezond, terwijl dikke mensen niet altijd ongezond zijn. Volgens Brown-Bowers et al. (2017) komt dat mede omdat mentale-gezondheidsprofessionals zoals psychologen een anti-fat bias creëren, door 'dik zijn' te representeren als een probleem dat opgelost kan worden door het consumeren van producten. Brown-Bowers et al. (2017) noemt dat de commodificatie van gezondheid. Ook Besley (2010) stelt dat *governmentality* mensen stimuleert om in zichzelf te 'investeren'.

Suïcidaliteit wordt volgens Taylor (2015) in het neoliberale discours gezien als een individueel probleem, wat tot stand komt door mentale ziektes of een aandoening in de hersenen. Sociale factoren worden gerepresenteerd als secundaire oorzaken waar de persoon vatbaar voor is vanwege die mentale ziektes (Taylor, 2015). Dat komt ook naar voren in het medische model van zelfdoding. Volgens dat model is een suïcidaal persoon irrationeel en mentaal ongezond, maar is bijvoorbeeld euthanasie een rationele beslissing in tragische omstandigheden- terwijl het beide zelfdoding is (Taylor, 2015). Vanwege die individuele oorzaken lijkt een suïcidaal persoon 'ontdekt' te kunnen worden. Maar volgens Foucault (in Taylor, 2015) is suïcidaal een subjectpositie die wordt geconstrueerd binnen het discours.

Experts zoals psychologen en journalisten oefenen disciplinaire macht uit, door bepaalde discoursen te accepteren en andere te verwerpen. Hoewel zij mensen niet direct reguleren, creëren zij wel een soort kader waarbinnen mensen hun ideeën en gedrag reguleren. Dat heet ook wel *governing at a distance* (Crawshaw, 2012). Ook in het corpus creëren de journalisten zo'n kader, door bepaalde normen die naar voren komen in tienerdramaserieën te verwerpen of te accepteren. Tegelijkertijd creëren de journalisten ook normen, met name over morele problemen en 'normale' tieners.

Hoofdstuk 3. Methode

3.1 Corpus

Om de ontvangst van tienerdramaserieën te onderzoeken, heb ik Nederlandse kranten geanalyseerd. Ik kies hier voor kranten, omdat de pers het publiek een idee geeft wat ze moeten kijken en hoe ze het moeten kijken (Bourdieu, in Bode, 2010). Kranten geven daardoor niet alleen (een deel van) de publieke opinie weer, maar representeren ook dominante ideeën waarop lezers hun opinie baseren. Ook kan met kranten vastgesteld worden hoe stabiel en eenvormig discoursen in het corpus zijn en welke discoursen als verondersteld worden beschouwd (Verhoef, 2017).

Het corpus bestaat uit Nederlandse krantenartikelen over tienerdramaserieën geschreven tussen 2010 en 2020. In 2010 werd namelijk de eerste streamingdienst, Videoland, in Nederland geïntroduceerd (Bremmer, 2019). Ook was Netflix in 2010 voor het eerst buiten Amerika beschikbaar, al kwam Netflix pas in 2013 naar Nederland (Netflix, z.d.). De internationale uitbreiding van Netflix was het begin van de toenemende macht van streamingdiensten (Klaassen, 2015). Door de opkomst van streamingdiensten in de periode tussen 2010 en 2020 steeg het aanbod van tienerdramaserieën in Nederland en waren kijkers minder afhankelijk van het aanbod op televisie. Verder lijkt in deze periode het debat niet langer uit alleen morele paniek te bestaan (Webber, 2019), maar wordt ook het maatschappelijk belang van tienerdramaserieën benadrukt (Carmichael & Whitley, 2018). Doordat het debat nog steeds plaatsvindt, zijn krantenartikelen geanalyseerd die gepubliceerd zijn tot en met het moment van dataverzameling (17 oktober 2020).

Ik heb de kranten verzameld via het krantenarchief Nexis Uni. Hier heb ik gezocht op tienerdramaserieën in het algemeen, maar ook op specifieke tienerdramaserieën omdat veel artikelen het woord 'tienerdramaserie' niet letterlijk noemen. Wanneer kranten een andere term dan tienerdramaserie gebruikten, zoals 'tiensersoap', heb ik die term toegevoegd aan mijn zoekopdracht. Zo gebruikte ik de volgende zoekopdracht voor tienerdramaserieën in het algemeen: tienerdramaserie OR tiener-dramaserie OR (tienserserie AND drama) OR adolescentenserie OR tiensersoap OR coming-of-age serie. Ik heb op specifieke tienerdramaserieën gezocht op basis van de resultaten uit bovenstaande zoekopdracht, tienerdramaserieën die ik zelf kende en door op internet te zoeken naar tienerdramaserieën. Hierbij heb ik gezocht per jaar, omdat de zoekopdracht anders te veel irrelevante resultaten opleverde. De tienerdramaserie *Riverdale* kwam bijvoorbeeld uit in 2017 en vóór 2017 levert deze term alleen artikelen op over de woonwinkel Riverdale. Uiteindelijk leverden alle zoekresultaten een corpus op van 1778 artikelen. Dit heb ik gefilterd, door de volgende artikelen weg te laten:

- Artikelen die niet over een tienerdramaserie gaan, waar de serie alleen genoemd wordt (bijvoorbeeld een tv-gids);
- Dubbele exemplaren van een artikel dat al in het corpus voorkomt (bijvoorbeeld hetzelfde artikel in het *Algemeen Dagblad* van verschillende regio's);
- Artikelen van maar één zin.

Het uiteindelijke corpus bestaat uit 401 artikelen. Zie bijlage 1 voor een overzicht van alle krantenartikelen.

3.2 Operationalisering

De krantenartikelen zijn met de *grounded theory approach* aan een discoursanalyse onderworpen. Met een discoursanalyse wordt onderzocht hoe betekenissen worden geconstrueerd en waarom die constructies als vanzelfsprekend worden gezien (Van den Berg, 2004). Bij de analyse hield ik er rekening mee dat informatie in kranten niet waar of vanzelfsprekend is, maar een betekenis is die geconstrueerd is in een Nederlandse context.

Ik heb de krantenartikelen gecodeerd in het programma Nvivo, omdat ik zo een goed overzicht had van alle tekstdelen die bij een code horen. Bij het analyseren heb ik gelet op patronen, verbanden en overkoepelende thema's in de data. Die heb ik eerst gecodeerd en vervolgens geïnterpreteerd en gekoppeld aan de literatuur. Hierbij gebruikte ik de *grounded theory approach* van Straus en Corbin (in Krijnen, 2011). Deze methode stelt dat coderen in drie fases verloopt: open coderen, axiaal coderen en selectief coderen. Allereerst las ik de data door en gaf ik relevante stukken tekst een label (open). Daarna heb ik die labels in categorieën verdeeld (axiaal). Vervolgens groepeerde ik die categorieën in overkoepelende thema's (selectief). Zie bijlage 2 voor een overzicht van aantekeningen die ik van de meest voorkomende codes heb gemaakt.

Hoofdstuk 4. Morele problemen en taboes

De kranten uit het corpus verwerpen, maar creëren ook dominante normen over morele problemen en taboes in tienerdramaseries. De journalisten geven lezers een idee van wat taboes zijn, welke doorbroken mogen worden en wat ‘normaal’ is. Vergelijkbaar met Webber (2019) lijken ook de artikelen in dit onderzoek lezers binnen dominante normen te willen houden. Door problemen serieus te nemen, te verwerpen of te ridiculiseren, geven journalisten lezers een idee van wat belangrijke problemen zijn en wat er veranderd moet worden in de wereld. Dit sluit aan bij de eerder beschreven theorie van *governmentality*, omdat individuen verantwoordelijk zijn om zich aan ongeschreven gedragsregels van instanties, dus ook kranten, te houden (Crawshaw, 2012).

Dit komt bijvoorbeeld naar voren in de artikelen over *13 reasons why* en *Insatiable*. De serie *13 reasons why* was voornamelijk in het nieuws vanwege een expliciete zelfdodingsscène. Enerzijds vinden kijkers het positief dat de serie zelfdoding bespreekt, zo noemen journalisten de serie “gespreksstof” en “verplichte kost” (bijlage 1, artikel 207; 200). Anderzijds zou de serie “een veel te romantisch beeld” (bijlage 1, artikel 308) van zelfdoding scheppen en vooral tieners op ideeën brengen, wat journalisten “onthutsend” vinden (bijlage 1, artikel 253). De serie *Insatiable* veroorzaakte “onrust op Twitter” (bijlage 1, artikel 261), omdat de eerst dikke hoofdpersoon populair wordt wanneer ze is afgevallen. Dat verhaal zou volgens critici op Twitter eetstoornissen veroorzaken. Bij beide tienerdramaseries was de mogelijke slechte invloed speculatie. Toch heeft *13 reasons why* volgens de onderzochte artikelen wel een slechte invloed, maar *Insatiable* niet. Dit hoofdstuk gaat daarop in, door de ideeën en machtsrelaties bloot te leggen die aan de artikelen ten grondslag liggen.

In vrijwel ieder artikel over *13 reasons why* wordt verwezen naar experts die vertellen waarom de serie een slechte invloed is. Hoewel de kranten verschillende signaturen hebben, verkondigen ze vergelijkbare meningen over *13 reasons why* en zelfdoding. Zo stelt een journalist in *De Volkskrant*: “[...] psychologen zijn bang voor het Werther-effect” (bijlage 1, artikel 208). Het Werther-effect verwijst naar zelfdoding veroorzaakt door imitatiegedrag. Ook *het Nederlands Dagblad*, een krant met een protestantse signatuur, schrijft:

Het zijn onder andere psychologen die waarschuwen om niet zomaar naar deze serie te kijken. We weten namelijk dat het kijken naar expliciete en schokkende beelden - zoals die van Hannah, als ze een einde aan haar leven maakt - een negatief effect kunnen hebben op tieners. Zéker op kwetsbare tieners. Het kan besmettelijk werken. Dat betekent dat tieners zich zo sterk kunnen identificeren met (in dit geval) Hannah dat ze daardoor zelfdoding als oplossing gaan zien. (bijlage 1, artikel 207)

De schrijver benadrukt hoe gevaarlijk de serie kan zijn door te vermelden dat psychologen waarschuwen voor de serie. Met 'we weten' suggereert de schrijver dat hij zelf ook enigszins een expert is, omdat 'we' lijkt te verwijzen naar zichzelf en psychologen. Psychologen zijn in het onderzochte corpus de experts wat betreft zelfdoding. Dat de serie is gemaakt met advies van psychologen, wordt achterwege gelaten of tenietgedaan. Zo zegt een psycholoog: "Netflix beweert dat er psychologen betrokken waren bij de serie, maar dan hebben ze de verkeerde specialisten ingehuurd" (bijlage 1, artikel 308). De psychologen die Netflix adviseren zijn volgens dit artikel geen bekwame psychologen, omdat ze niet hetzelfde idee verkondigen als Nederlandse psychologen.

Volgens Taylor (2015) zijn psychologen zelfdodingsexperts in het Westerse dominante discours, omdat zelfdoding wordt gezien als een individueel probleem dat te wijten is aan mentale ziektes. Het volgende citaat is hiervoor exemplarisch:

[...] Bovendien vindt suïcide meestal plaats in een opwelling. Een zelfdoding die, zoals bij Hannah, zorgvuldig wordt voorbereid, komt niet vaak voor." Volgens Bollen [psychiater, MM] kampt 90 tot 95 procent van de mensen die tot zelfdoding overgaan met een psychiatrische stoornis of psychische problemen. „Dat gaat voor Hannah schijnbaar niet op. Ze wordt tot haar daad gedreven door een opeenstapeling van nare gebeurtenissen. Maar niet iedereen die zoiets meemaakt, pleegt zelfmoord. Hierbij spelen verschillende andere factoren ook een rol. (bijlage 1, artikel 199)

Bovenstaand citaat reproduceert het idee dat mentale ziektes de primaire oorzaak van zelfdoding zijn (Taylor, 2015). Volgens de psycholoog gaat iemand namelijk niet enkel vanwege sociale factoren over tot zelfdoding. Ook een andere journalist schrijft dat de serie gevaarlijk is voor "kwetsbare jongeren [...] met depressieve gevoelens" (bijlage 1, artikel 206). Dat impliceert dat iemand zonder mentale klachten minder snel zal overgaan tot zelfdoding.

Dat journalisten psychische problemen beschrijven als de primaire oorzaak van zelfdoding, toont aan dat het onderzochte corpus het eerder besproken medische model van zelfdoding aanhoudt. Dit model suggereert dat een suïcidaal persoon, evenals een persoon met fysieke klachten, ontdekt kan worden. De artikelen beschrijven suïcidale personen ook op deze manier, waarvoor het volgende citaat typerend is: "Een puber kan een (nog onontdekte) psychische stoornis hebben" (bijlage 1, artikel 203). Toch staat de identiteit van een suïcidaal persoon niet vast, want de subjectpositie 'suïcidaal' wordt geconstrueerd binnen het discours (Taylor, 2015).

Naast het feit dat journalisten de subjectpositie 'suïcidaal' construeren, oefenen ze ook disciplinaire macht uit door te bepalen wat gezegd mag worden over zelfdoding en hoe mensen daarmee om moeten gaan. Hiermee bewerkstelligen zij *governing at a distance* (Crawshaw, 2012). Mensen denken dat ze hun eigen keuzes maken, maar die keuzes baseren zij (meestal) op het

dominante discours. In het onderzochte corpus is praten over zelfmoord geen taboe, maar de expliciete weergave in *13 reasons why* wel. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de volgende citaten: “De hulplijn [113 zelfmoordpreventie, MM] vindt dat '13 Reasons Why' de problematiek rond zelfdoding goed in kaart brengt, maar [...] De methoden om zichzelf van het leven te beroven, zouden beter buiten beeld hebben kunnen blijven” (bijlage 1, artikel 206). Ook stelt een journalist dat de serie gaat over “relevante thema’s” en dat “uit alles blijkt dat tieners serieus worden genomen door de makers” (bijlage 1, artikel 201). Diezelfde journalist vindt dat de serie zelfdoding romantiseert: “[...] er zit inderdaad geen dramatische muziek onder, gelukkig. En de handeling ziet er uiterst pijnlijk uit. Maar toch wordt de zelfmoord als oplossing gepresenteerd [...] En Hannah ziet er, ondanks alles, mooi uit als ze sterft.” (bijlage 1, artikel 201). Mensen mogen dus weten dat zelfdoding een probleem is, maar de weergave zoals in *13 reasons why* mag niet. Journalisten stellen zich hiermee vooruitstrevend op, want ze lijken het doorbreken van taboes toe te juichen. Toch houden ze het taboe rondom zelfdoding in stand: kijkers mogen er wel over praten, maar ze mogen het niet zien.

Een maatschappelijk probleem dat volgens het corpus wel expliciet mag worden weergegeven in tienerdramaserieën, is *fatshaming*. Dat gebeurt volgens critici op sociale media in de serie *Insatiable*, waar de dikke hoofdpersoon populair wordt wanneer ze afvalt. Waar *13 reasons why* morele paniek veroorzaakte, vinden journalisten in het corpus de kritiek op *Insatiable* overdreven. Hoewel niet iedere krant even kritisch is, concluderen alle kranten in het corpus dat de kritiek op de serie onterecht is. Zo suggereert een journalist dat het ‘normaal’ is dat dikke mensen gepest worden: “Tja, niet fraai, maar toen ik op mijn twintigste dertig kilo afviel, werd ik prompt ook heel anders beschouwd” (bijlage 1, artikel 263). Ook noemt een journalist de critici “huilende activisten” en schrijft: “De serie is nu op Netflix te zien en zitten activisten ongetwijfeld te turven hoe vaak ze zich gekwetst voelen. U kunt ook eens gek doen en er gewoon van genieten [...]” (bijlage 1, artikel 262). Door de kritiek te ridiculiseren, construeert de journalist het discours dat *fatshaming* geen (waardig) probleem is. Hiermee oefenen de journalisten disciplinaire macht uit.

Sommige artikelen zijn genuanceerder in hun kritiek. Zo vraagt een journalist verschillende experts (voornamelijk psychologen) of de kritiek klopt. De conclusie van het artikel is als volgt:

Of iemand een eetstoornis ontwikkelt hangt af van veel verschillende factoren. Behalve genetische eigenschappen kan ook een bepaald schoonheidsideaal een rol spelen. De Netflixserie *Insatiable* kan bijdragen aan het schoonheidsideaal. Het lijkt 'slank zijn' namelijk te promoten (alleen de trailer is nog te zien). Toch is het te sterk om te concluderen dat de serie één op één een eetstoornis veroorzaakt. Daarom beoordelen we de stelling als grotendeels onwaar. (bijlage 1, artikel 261)

Opvallend is dat de kritiek om *fatshaming* ging, maar *fatshaming* niet genoemd wordt als mogelijke oorzaak van eetstoornissen. Ook psychologen lijken in dit artikel *fatshaming* geen 'waardig' probleem te vinden en oefenen daarmee disciplinaire macht uit.

Dat *fatshaming* niet als probleem wordt erkend, reproduceert het neoliberale discours dat 'dik zijn' op te lossen is wanneer je op de 'juiste' manier leeft (Brown-Bowers et al., 2017). Zo schrijft een journalist: "Maandenlang leeft Patty op een vloeibaar dieet en de kilo's vliegen eraf" (bijlage 1, artikel 342). Net als bij zelfdoding wordt dit probleem toegeschreven aan het individu. Dat 'dik zijn' schijnbaar opgelost kan worden met een dieet, reproduceert de anti-fat bias veroorzaakt door psychologen (Brown-Bowers et al., 2017). Die psychologen zijn in het corpus de experts die om hun mening gevraagd worden.

Zowel 'dik zijn' als zelfdoding worden toegeschreven aan het individu. Toch is in het onderzochte corpus zelfdoding taboe en erkennen de journalisten het als een probleem, maar *fatshaming* niet. 'Dik zijn' wordt gerepresenteerd als een bewuste keuze, terwijl zelfdoding een irrationele keuze is die "in een opwelling" gebeurt (bijlage 1, artikel 199). Door *fatshaming* als probleem te erkennen, is 'dik zijn' minder makkelijk een probleem te noemen en worden mensen niet langer indirect aangespoord om te voldoen aan het neoliberale ideaal, namelijk: dun zijn. Daarmee wordt gezondheid gecommuniceerd, want dat ideaal kan bereikt worden door het consumeren van producten (Brown-Bowers et al, 2017).

Dat suïcidaliteit, in tegenstelling tot 'dik zijn', wordt toegeschreven aan mentale ziektes, kan ook verklaard worden vanuit het neoliberale discours. Volgens het neoliberale ideaal en *governmentality* maken mensen rationele keuzes om hun welzijn te bevorderen. Wanneer iemand zijn leven beëindigt, voldoet die persoon niet aan dat ideaal. Die mensen worden daarom gerepresenteerd als irrationeel en mentaal ongezond. Of problemen als zelfdoding of *fatshaming* morele paniek veroorzaken, hangt met andere woorden af van de vraag of die paniek mensen aanspoort om aan neoliberale idealen te voldoen.

Hoofdstuk 5. Rationele of beïnvloedbare tieners?

Naast dominante normen over morele problemen en taboes, creëert en verwerpt het Nederlandse journalistieke discours over tienerdramaserieën ook dominante normen over tieners. Het discours geeft lezers een idee van wat een ‘normale’ tiener is en hoe tieners met morele problemen om moeten gaan. Opvallend is dat er twee tegenstrijdige discourses naar voren komen. Enerzijds is er sprake van een neoliberaal discours, want tieners als kijker van tienerdramaserieën worden gerepresenteerd als rationeel en welbewust. Anderzijds komt het *youth-at-risk* discours naar voren, doordat tieners worden gerepresenteerd als minder rationeel en meer beïnvloedbaar dan volwassenen. Dit hoofdstuk verklaart die spanning door toe te lichten hoe het *youth-at-risk* discours kan functioneren als een neoliberale strategie.

Veel onderzochte kranten impliceren dat jongeren niet zo beïnvloedbaar zijn door tienerdramaserieën en dat morele paniek overbodig is. Zo vindt een journalist de moraal in *Gossip Girl* te belerend: “Jammer, dit soort semi-opvoedkundige tips, want wat wordt de kijker nu voorgeschoteld: drama of pastiche?” (bijlage 1, artikel 78). De schrijver verwerpt het idee dat *Gossip Girl* tieners moraal moet leren. Dit blijkt ook de volgende citaten: “Dit is het echte leven, niet een voorlichtingsspotje.” (bijlage 1, artikel 290) en “adolescenten zijn misschien vatbaarder voor occulte gedachten, maar nemen [...] niet zomaar ideeën over” (bijlage 1, artikel 232). De journalisten representeren tieners vanuit het neoliberale discours, waarin mensen rationeel en welbewust zijn (Besley, 2010).

Naast het neoliberale discours bevat het onderzochte corpus ook een *youth-at-risk* discours, waar wordt gevreesd voor een negatieve invloed van media op jongeren (Besley, 2010). Dat komt bijvoorbeeld terug in de artikelen over *13 reasons why*, zoals in het vorige hoofdstuk is beschreven. Opvallend is dat ogenschijnlijk alleen tieners beïnvloed kunnen worden door de serie. Zo schrijven journalisten: “Ze zullen niet snel zelfmoord plegen: deze vrouwen zijn geen tieners meer” (bijlage 1, artikel 200), “Dat [zelfdoding romantiseren, MM] is gevaarlijk, zeker bij jongeren, omdat die meer beïnvloedbaar zijn dan volwassenen” (bijlage 1, artikel 308) en “jonge kijkers zijn enorm beïnvloedbaar” (bijlage 1, artikel 199). Het in het theoretisch kader besproken derdepersoonseffect (Matrix, 2014) is dus ook hier van toepassing. Overigens is het idee van een beïnvloedbare tiener niet dominant in het onderzochte corpus.

Hoewel het corpus impliceert dat tieners niet snel beïnvloed zullen worden door tienerdramaserieën, bestempelen de meeste journalisten tieners niet als rationeel. Hierin is het corpus tegenstrijdig, want het eerste idee sluit aan bij het neoliberalisme en het tweede idee bij het *youth-at-risk* discours. Dat ook het *youth-at-risk* discours naar voren komt is interessant, omdat journalisten zichzelf als vooruitstrevend opstellen. Dat laatste blijkt althans uit het feit dat journalisten het

doorbreken van taboes positief beoordelen. Een journalist schrijft bijvoorbeeld dat *Sex Education* een goede serie is doordat het taboes doorbreekt: “combineer dat [goede acteurs, MM] met heftige, maar zeer actuele thema's (homohaar, slut shaming, depressies, prestatiedruk) en je hebt een topserie” (bijlage 1, artikel 281). Andere journalisten noemen het doorbreken van taboes “dapper”, “fijn” en “krachtig” (bijlage 1, artikel 233; 284; 369).

Hoewel het neoliberalisme en het *youth-at-risk* discours tegenstrijdig lijken, dient het *youth-at-risk* discours volgens Kelly (2001) als een neoliberale strategie om risico's te individualiseren. Het *youth-at-risk* discours in Nederlandse krantenberichten representeert tieners als irrationeel en kwetsbaar, maar toch blijven tieners en hun ouders verantwoordelijk voor hun eigen welzijn. Het volgende citaat is hier exemplarisch voor: “Volgens Remco Pijpers van Mijn Kind Online is het [serieverslaving, MM] vooral een probleem dat thuis speelt. 'Even' nog een aflevering kijken, is zo verleidelijk dat sommige leerlingen niet meer aan huiswerk toekomen.” (bijlage 1, artikel 136). De journalist schrijft de verantwoordelijkheid voor series kijken tijdens de les toe aan scholieren en hun ouders. Ook in de artikelen over *13 reasons why* schrijven journalisten verantwoordelijkheid toe aan het individu:

Als ouder voel je je waarschijnlijk heel erg verantwoordelijk voor het welzijn van je kind maar dat wil niet zeggen dat je alles aan narigheid kan voorkomen. Sommige kinderen hebben geen thuissituatie waarin ze met hun ouders kunnen praten. „Zulke kinderen kunnen elders ook die uitlaatklep vinden,, (bijlage 1, artikel 203)

Volgens dit citaat zijn tieners verantwoordelijk voor hun eigen welzijn. Het *youth-at-risk* discours is dus alleen ogenschijnlijk tegenstrijdig aan het neoliberale discours. In werkelijkheid reproduceert het *youth-at-risk* discours juist het neoliberale idee van eigen verantwoordelijkheid.

Hier (2008) stelt dat die individualisering van risico altijd gepaard gaat met een spanning tussen individuele verantwoordelijkheid en collectieve subjectposities van ‘schadelijke anderen’. In de artikelen over *13 reasons why* is die schadelijke ander bijvoorbeeld Netflix. Maar in het discours over tieners is die schadelijke ander de tiener zelf. Dat blijkt uit de manier waarop kranten een ‘normale’ tiener definiëren, namelijk als divers en niet perfect. Exemplarisch voor die houding is het volgende citaat: “De 15-jarige Devi Vishwakumar is in veel opzichten een doodnormale Amerikaanse puber. [...] Ze is onzeker over vriendschappen, haar cupmaat en lichaamshaar, en ze is permanent kwaad, vooral op haar moeder.” (bijlage 1, artikel 381). Die permanente woede suggereert dat Devi als tiener niet rationeel is. Dat komt ook in andere artikelen naar voren: “En pubers hebben problemen met autoriteit, hebben onredelijke woedeaanvallen [...]” (bijlage 1, artikel 327).

Volgens de artikelen hebben ‘normale’ tieners problemen, waarmee alleen tieners, geen volwassenen, te maken krijgen. Dat blijkt uit het volgende citaat: “De jonge personages kampen met

typische tienerproblemen, van onbeantwoorde liefdes tot pestkoppen op school” (bijlage 1, artikel 211). Ook andere schrijvers noemen problemen zoals pesten, seksuele intimidatie en vriendschapsproblemen “dagelijkse kost voor scholieren” (bijlage 1, artikel 200), stellen dat seksualiteit en discriminatie onderwerpen zijn “waarmee een middelbare scholier te maken krijgt” (bijlage 1, artikel 150) en noemen depressie, populariteit, seks en liefde “tieneronzekerheden” (bijlage 1, artikel 340). Dat deze problemen als tienerproblemen worden bestempeld, reproduceert het idee dat tieners niet zo rationeel zijn als volwassenen. Bovendien construeert de representatie van een niet-rationele tiener het idee dat tieners altijd in enige mate risico lopen en daardoor beschermd moeten worden (Kelly, 2001). Dat is tegenstrijdig met de neoliberale, welbewuste tiener. Het *youth-at-risk* discours zoals naar voren kwam in het onderzoek van Webber (2019) lijkt daardoor niet volledig verdwenen, maar eerder wat milder geworden. Doordat tieners gerepresenteerd worden als irrationeel, houden volwassenen de macht om tieners voor te schrijven wat normaal gedrag is. Net als Webber (2019) signaleert, houden volwassenen tieners binnen dominante normen.

Door tieners op deze wijze te representeren, construeren kranten de subjectpositie van een ‘normale’ tiener (Foucault, in Taylor, 2015). De journalisten suggereren dat een ‘normale’ tiener vaststaat en ontdekt kan worden. Zo schrijft een journalist: “Maar toch oogt Cursed soms iets te braaf en te gelikt om echt de rauwe werkelijkheid voor de kijker tastbaar te maken” (bijlage 1, artikel 393). De waarheid is volgens dit artikel dus dat tieners niet braaf of perfect zijn, maar slechts als zodanig voorgesteld worden. Ook een artikel over Euphoria reproduceert dit idee:

De castleden protesteren dan ook als het woord voorbeeldfunctie valt. Schafer: „Een van mijn favoriete dingen aan deze serie is dat niemand er perfect in is. Het is niet de bedoeling dat je tegen deze mensen opkijkt. Het is meer een rauw, eerlijk relaas over het middelbare schoolleven. Dat ontspoort soms, het is niet perfect. Tieners maken heel veel fouten en dat is prima.” (bijlage 1, artikel 290)

De woorden “rauw” en “eerlijk” suggereren dat tieners die op een andere manier gerepresenteerd worden, niet normaal en ‘te perfect’ zijn.

Een verklaring voor deze representatie van tieners is het verantwoordelijkheidsgevoel dat volwassenen hebben voor de ontwikkeling van tieners tot ideale volwassene (Besley, 2002; Kelly, 2001). Hiervoor is het volgende citaat typerend: “Tieners ontwikkelen zich lichamelijk tot volwassenen, ze moeten meer verantwoordelijkheden op zich nemen. Ze gaan op zoek naar wie ze precies zijn [...] Daar hoort ook bij dat ze zoeken naar spanning en risico” (bijlage 1, artikel 232). Dat tieners op zoek gaan naar risico, hoort dus bij hun ontwikkeling tot welbewuste, rationele volwassene. De collectieve positie van de ‘schadelijke ander’ stimuleert een corrigerende actie in het individu (Hier, 2008). Het beeld van een irrationele tiener rechtvaardigt in deze voorstelling van

zaken het feit dat volwassenen technologie maken en gebruiken om *governmentality* te leren, stimuleren, controleren en mogelijk te maken (Besley, 2002). Doordat journalisten normen in tienerdramaserieën verwerpen of bevestigen, geven zij lezers een idee van wat normaal is en kunnen ze tieners binnen dominante normen houden.

Hoofdstuk 6. Conclusie & discussie

Dit onderzoek gaf antwoord op de vraag: *Hoe worden morele problemen en taboes in tienerdramaserieën ontvangen in Nederlandse kranten van 2010 tot 2020, en hoe komt daarbinnen een youth-at-risk en/of neoliberal discours tot uiting?* Uit de resultaten van de discoursanalyse blijkt dat Nederlandse kranten dominante normen over morele problemen en ‘normale’ tieners verwerpen en creëren. Met hun disciplinaire macht sporen journalisten lezers indirect aan om aan neoliberale idealen te voldoen. Daardoor wordt zelfdoding wel en *fatshaming* niet als een (waardig) probleem gerepresenteerd. Hoewel journalisten zich als vooruitstrevend opstellen, houden ze het taboe rondom zelfdoding in stand door de weergave van zelfdoding af te keuren.

Naast normen over morele thema's verwerpen journalisten ook bepaalde stereotiepe normen over tieners en stellen ze dat een ‘normale’ tiener irrationeel is. Die representatie rechtvaardigt de intentie van volwassenen om tieners binnen dominante normen te houden. Zoals Webber (2019) opmerkt, schrijven journalisten voor hoe tieners met morele problemen om moeten gaan. Hierbij komt zowel een liberaal als een *youth-at-risk* discours tot uiting. Hoewel het *youth-at-risk* discours tieners als irrationeel representeert en het neoliberale discours tieners als rationeel, zijn de discourses niet volledig tegenstrijdig. Het *youth-at-risk* discours reproduceert namelijk het idee dat het individu verantwoordelijk is voor de oplossing van het risico, wat aansluit bij het neoliberale idee dat iedereen verantwoordelijk is voor zichzelf (Kelly, 2001).

Een beperking van dit onderzoek is dat het Nederlandse discours rondom tienerdramaserieën niet alleen door kranten, maar ook andere media gevormd wordt. Kranten zijn zeer geschikt voor een discoursanalyse, mede omdat zij inzicht bieden in welke discourses stabiel zijn en als verondersteld beschouwd worden (Verhoef, 2017). Maar op bijvoorbeeld sociale media hebben tieners een eigen platform om hun mening te verkondigen. Vervolgonderzoek zou het discours rondom tieners en morele problemen op sociale media kunnen analyseren en vergelijken met het journalistieke discours, om te zien of bijvoorbeeld het *youth-at-risk* discours nog steeds dominant is wanneer tieners ook zelf het discours vormen. Ook zijn niet alle thema's, zoals denkbeelden over Amerika, uit het corpus besproken, vanwege de beperkte tijd en omvang van dit onderzoek. Vervolgonderzoek naar deze thema's zal een rijker inzicht bieden in het discours rondom tienerdramaserieën.

Mijn onderzoek draagt bij aan het bestaande receptieonderzoek naar tienerdramaserieën, want het onderzoek toont aan dat het neoliberale en *youth-at-risk* discours dat auteurs in de jaren negentig in Amerika en tien in Canada aantreffen, ook in de jaren tien in Nederland terugkomen. Ook toont dit onderzoek aan dat die discourses voorkomen bij het genre en niet alleen specifieke tienerdramaserieën. Zoals Webber (2019) concludeert, worden jongeren binnen het *youth-at-risk* discours als irrationeel gerepresenteerd, om hen binnen dominante normen te houden. In

Carmichael en Whitley (2018) is zowel sprake van een *youth-at-risk* discours als een neoliberaal discours, wat ook in mijn onderzoek naar voren kwam. Het verschil in resultaten tussen mijn onderzoek en het onderzoek van Webber (2019) is te verklaren door het verschil in context. Dat toont ook het belang aan van vervolgonderzoek in andere contexten, zoals andere landen of tijdsperiodes, om dominante discourses en machtsrelaties bloot te leggen die aan de representatie van tieners en morele problemen ten grondslag liggen. Met hun disciplinaire macht representeren journalisten het discours rondom tienerdramaserieën als het 'echte' leven, terwijl zij het discours in werkelijkheid gebruiken als een voorlichtingsspotje die vertelt hoe je een ideale burger kan zijn.

Bronnenlijst

- Ajzenstadt, M. (2009). Moral panic and neo-liberalism: The case of single mothers on welfare in Israel. *British Journal of Criminology*, 49(1), 68–87. <https://doi.org/10.1093/bjc/azn067>
- Arceneaux, N., & Schmitz Weiss, A. (2010). Seems stupid until you try it: press coverage of Twitter, 2006–9. *New Media & Society*, 12(8), 1262–1279. <https://doi.org/10.1177/1461444809360773>
- Besley, T. (2002). Social education and mental hygiene: Foucault, disciplinary technologies and the moral constitution of youth. *Educational Philosophy and Theory*, 34(4), 419–433. <https://doi.org/10.1111/j.1469-5812.2002.tb00517.x>
- Besley, T. A. C. (2010). Governmentality of youth: Managing risky subjects. *Policy Futures in Education*, 8(5), 528–547. <https://doi.org/10.2304/pfie.2010.8.5.528>
- Bode, L. (2010). Transitional tastes: Teen girls and genre in the critical reception of Twilight. *Continuum*, 24(5), 707–719. <https://doi.org/10.1080/10304312.2010.505327>
- Boekraad, J. (2019, 30 april). *13 reasons why blijft controversieel: "serie kan mensen op ideeën brengen"*. Geraadpleegd op 22 september 2020, van <https://nos.nl/artikel/2282739-13-reasons-why-blijft-controversieel-serie-kan-mensen-op-ideeen-brengen.html>
- Bremmer, D. (2019, 23 augustus). *Netflix, videoland en nu disney: De strijd om je televisie neemt toe*. Geraadpleegd op 6 januari 2021, van <https://www.ad.nl/tech/netflix-videoland-en-nu-disney-de-strijd-om-je-televisie-neemt-toe~a275b347/>
- Brown, W. (2006). American nightmare: Neoliberalism, neoconservatism, and de-democratization. *Political Theory*, 34(6), 690–714. <https://doi.org/10.1177/0090591706293016>
- Brown-Bowers, A., Ward, A., & Cormier, N. (2017). Treating the binge or the (fat) body? Representations of fatness in a gold standard psychological treatment manual for binge eating disorder. *Health*, 21(1), 21–37. <https://doi.org/10.1177/1363459316674788>
- Carmichael, V., & Whitley, R. (2018). Suicide portrayal in the Canadian media: examining newspaper coverage of the popular Netflix series '13 reasons why'. *BMC Public Health*, 18(1), 1–10. <https://doi.org/10.1186/s12889-018-5987-3>

- Crawshaw, P. (2012). Governing at a distance: Social marketing and the (bio) politics of responsibility. *Social Science & Medicine*, 75(1), 200–207. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2012.02.040>
- Gill, R. (2000). Discourse analysis. In M. W. Bauer & G. Gaskell (Eds.), *Qualitative Researching with Text, Image and Sound: A Practical Handbook* (pp. 172–190). Los Angeles, Californië: SAGE Publications.
- Hier, S. P. (2008). Thinking beyond moral panic. *Theoretical Criminology*, 12(2), 173–190. <https://doi.org/10.1177/1362480608089239>
- Kelly, P. (2001). Youth at risk: Processes of individualisation and responsabilisation in the risk society. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 22(1), 23–33. <https://doi.org/10.1080/01596300120039731>
- Klaassen, C. (2015, 24 juli). *Kannibaal netflix bedreigt Nederlandse televisiewereld*. Geraadpleegd op 19 januari 2021, van <https://www.trouw.nl/nieuws/kannibaal-netflix-bedreigt-nederlandse-televisiewereld~b7704287/>
- Krijnen, T. (2011). Engaging the moral imagination by watching television: Different modes of moral reflection. *Journal of Audience & Reception Studies*, 8(2), 52–73.
- Matrix, S. (2014). The Netflix effect: Teens, binge watching, and on-demand digital media trends. *Jeunesse: Young People, Texts, Cultures*, 6(1), 119–138. <https://doi.org/10.1353/jeu.2014.0002>
- Mittell, J. (2001). A cultural approach to television genre theory. *Cinema Journal*, 40(3), 3–24. <https://doi.org/10.1353/cj.2001.0009>
- Netflix. (z.d.). *About Netflix*. Geraadpleegd op 12 november 2020, van <https://about.netflix.com/en>
- Renedo, A., Miles, S., & Marston, C. (2019). Transitions to adulthood: Self-governance and disciplining in the making of patient citizens. *Sociology of Health & Illness*, 42(3), 481–495. <https://doi.org/10.1111/1467-9566.13019>
- Taylor, C. (2015). Birth of the suicidal subject: Nelly Arcan, Michel Foucault, and voluntary death. *Culture, Theory and Critique*, 56(2), 187–207. <https://doi.org/10.1080/14735784.2014.937820>

Van Damme, E., & Van Bauwel, S. (2012). 'I don't wanna be anything other than me': A case study on gender representations of teenagers in American teen drama series One Tree Hill. *Interactions: Studies in Communication & Culture*, 2(1), 17–33.
https://doi.org/10.1386/iscc.2.1.17_1

Van den Berg, H. (2004). Discoursanalyse. *Kwalon*, 9(2), 29–39.

Verhoef, J. (2017). *Opzien tegen modernisering. Denkbeelden over Amerika en Nederlandse identiteit in het publieke debat over media, 1919-1989*. Delft, Nederland: Eburon.

Webber, E. (2019). The liberatory potential of dawson's creek: Panicked reactions to teen sex and television in 1990s US culture. *The Velvet Light Trap*, 84, 50–63.
<https://doi.org/10.7560/vlt8405>

Bijlage

Bijlage 1. Overzicht gebruikte krantenartikelen

Nummer	Datum	Titel	Krant	Code(s)
1	02-01-2010	Vriendschap en GELUK	De Telegraaf	Guilty pleasure
2	26-01-2010	'The vampire diaries' bovennatuurlijke hit	IJmuider Courant	Amerika
3	30-01-2010	Bijterige Amerikaanse successerie over vampiers	Trouw	Amerika; Trend
4	10-02-2010	Geen Gossip Girl meer op Net 5	AD Groene Hart	Commercieel succes
5	19-02-2010	Bijtgrage pubers en ravenzwarte kraaien	De Limburger	Onrealistisch; Vergelijking serie/film
6	05-03-2010	Primitieve held	NRC Handelsblad	Puberteit; Trend; Commercieel succes
7	20-03-2010	Zwijmelen met 'ondoden'	De Stentor	Ontsnappen aan de realiteit
8	03-04-2010	Wordt vervolgd	De Telegraaf	Formule; Nostalgie; Vergelijking serie/film
9	27-04-2010	Pretpandemie bereikt Nederland	Spits	Amerika; Formule; Trend
10	27-04-2010	RTL koopt lievelingsshow Lady Gaga	Spits	Amerika
11	30-04-2010	Lang leve verslavingen!	Leidsch Dagblad	Verslaving
12	03-07-2010	GLEE ROCKS THE WORLD!; Musicalserie bejubeld	De Telegraaf	Realistisch; Identificatie; Moraal; Amerika
13	10-07-2010	DVD-tip	NRC Handelsblad	Moraal; Amerika; Formule; Humor
14	27-08-2010	Zingend naar de top; Amerikaanse tv-serie over schoolkoor Glee ontroert met puurheid en scherpe humor	NRC Handelsblad	Realistisch; Stereotype/cliché; Moraal; Amerika; Formule; Guilty pleasure; Humor; Emotie; Commercieel succes
15	28-08-2010	Aardige minkukels op dreef	De Stentor	Realistisch; Leeftijd acteurs; Moraal; Amerika; Formule; Humor
16	30-08-2010	Uitlaatklep voor tieners	De Gooi- en Eemlander	Realistisch; Amerika; Commercieel succes; Humor

17	14-09-2010	Vrolijk met een scherp randje: tv-hit Glee	Metro	Moraal; Amerika
18	14-09-2010	Kleurige muziekserie werd een wereldhit	Dagblad van het Noorden	Moraal
19	14-09-2010	Musicalcomedy Glee veroverd de wereld	AD Amersfoortse Courant	Moraal; Amerika; Formule
20	14-09-2010	Niet alleen voor bakvissen	De Volkskrant	Onrealistisch; Stereotype/cliché; Slechte invloed; Invloed van serie; Ontsnappen aan de realiteit
21	14-09-2010	Glee-fever bereikt Nederland	Spits	Invloed van serie; Amerika
22	14-09-2010	Glee ontketend! Leerlingen groeien uit van zonderlingen tot supersterren	De Telegraaf	Commercieel succes; Stereotype/cliché; Invloed van serie
23	15-09-2010	Haarborstel en zeepje als namaakmicrofoon	NRC Handelsblad	Realistisch; moraal; Amerika; Formule
24	25-09-2010	Stiekem jeugdsentiment	De Telegraaf	Moraal; Nostalgie
25	01-10-2010	Zing en dans op tv, als het niet anders kan	Trouw	Moraal
26	16-10-2010	Geheime community waar hele school over praat	Noordhollands Dagblad	Onrealistisch; moraal; Formule; Guilty pleasure
27	04-11-2010	Je moet wel blijven kijken	NRC NEXT	Formule
28	05-11-2010	Bij Glee zijn alle liedjes vrolijk	NRC Handelsblad	Amerika; Emotie
29	06-11-2010	Glee	AD Utrechts Nieuwsblad	Amerika; Verslaving
30	29-11-2010	'Roddelen zit in ons bloed': Ed Westwick in 'Gossip Girl'	De Telegraaf	Slechte invloed
31	29-11-2010	Spoedcursus Gossip Girl	AD Groene Hart	Amerika; Onrealistisch
32	29-11-2010	Gossip Girl neemt de touwtjes in handen	Spits	Guilty pleasure; Langdradig; Commercieel succes
33	30-11-2010	Scholieren krijgen levenslessen van Madonna	NRC Handelsblad	Identificatie; Moraal; Invloed van serie; Amerika
34	30-11-2010	Roddels	Dagblad van het Noorden	Invloed van serie; Guilty pleasure
35	25-01-2011	Celebs staan in de rij voor Glee. Of niet	Spits	Amerika
36	25-01-2011	Tv-serie net kinderporno	De Telegraaf	Slechte invloed; Taboes doorbreken

37	26-01-2011	Showtunes	Dagblad van het Noorden	Realistisch; Taboes doorbreken
38	26-01-2011	Kijkcijfer	NRC Handelsblad	Commercieel succes
39	27-01-2011	Glee-avond	Noordhollands Dagblad	Te belerend; Overbruggen generatiekloof
40	11-03-2011	Web & App	NRC Handelsblad	Slechte invloed
41	12-03-2011	Glee-gevoel	Eindhovens Dagblad	Stereotype/cliché; Goede invloed; Amerika
42	02-04-2011	Moralisme bedreigt de jonge paters van NY	NRC Handelsblad	Realistisch; Onrealistisch; Te belerend; Formule
43	06-04-2011	Tienerseries vol schoolperikelen zijn meestal een garantie voor succes	Limburgs Dagblad	Commercieel succes
44	14-05-2011	Seks, drugs en vriendschap in heftige serie	AD Utrechts Nieuwsblad	Realistisch; Slechte invloed; Amerika
45	14-05-2011	Sex, drugs en vriendschap in Skins; Spraak- makende serie MTV	De Telegraaf	Realistisch; Slechte invloed
46	18-05-2011	Mr. Humphries zet nog steeds de toon	NRC Handelsblad	Slechte invloed
47	19-05-2011	Nog altijd camp en truttigheid	NRC NEXT	Moraal; Stereotype/cliché
48	31-05-2011	De mond van Rachel Berry	De Volkskrant	Realistisch; Onrealistisch
49	21-06-2011	Glee, je haat het of je vindt het fantastisch	AD De Dordtenaar	Verslaving; Genre; Guilty pleasure
50	24-06-2011	Hoe vertaal je pophits?	NRC NEXT	Formule
51	29-06-2011	Zing, lach, huil, en verwonder	De Volkskrant	Goede invloed; Humor; Jaren; Commercieel succes
52	29-06-2011	Des homo's droomvader	De Volkskrant	Onrealistisch; goede invloed
53	09-07-2011	Gwyneth Paltrow stopt met Glee	Limburgs Dagblad	Commercieel succes
54	15-07-2011	Hoofdrolspelers uit serie Glee geschreven	Limburgs Dagblad	Realistisch
55	19-07-2011	Seks, drugs en liefdesverdriet in Skins	Dagblad van het Noorden	Realistisch; identificatie; invloed van serie; Amerika

56	19-07-2011	Dit is een belangrijke serie	Noordhollands Dagblad	Realistisch; Taboes doorbreken; Amerika; Puberteit
57	19-07-2011	Seks, drugs en liefdesverdriet in een omstreden tienserie	De Stentor Gelders Dagblad	Slechte invloed; Formule
58	12-08-2011	Hummel	Dagblad van het Noorden	Goede invloed; taboes doorbreken; Amerika
59	23-08-2011	Ik heb het al een paar keer verpest	Metro	Realistisch; Commercieel succes
60	31-08-2011	In 'Glee' kussen jongens en is 'loser' ertitel	NRC Handelsblad	Goede invloed; Taboes doorbreken; Invloed van serie; Formule; Commercieel succes
61	01-09-2011	Wat je er ook van vindt, 't is een fenomeen	NRC NEXT	Genre
62	01-09-2011	Glee: The 3D concert movie **	Eindhovens Dagblad	Formule; Luchtig
63	01-09-2011	Film 'Glee' alleen voor de echte fan	Brabants Dagblad	Formule
64	01-09-2011	Een cadeautje voor de liefhebbers: Glee in 3D	Almere Vandaag	Commercieel succes
65	01-09-2011	Glee 3D alleen voor echte Gleeks	De Limburger	Moraal; Amerika; Taboes doorbreken
66	01-09-2011	Gleeks houden van het echte leven	Het Parool	Realistisch; Amerika
67	01-09-2011	Losercultus rukt op	Trouw	Goede invloed; invloed van serie; Overbruggen generatiekloof
68	01-09-2011	Een warm bad met de jongelui van Glee	Spits	Te belerend
69	01-09-2011	Enthousiasme is aanstekelijk	Metro	Goede invloed
70	01-09-2011	Vrolijk meezingen	De Telegraaf	Te belerend
71	03-09-2011	High-schoolperikelen	De Telegraaf	Humor
72	03-09-2011	Glee The concert movie 3D	Noordhollands Dagblad	Commercieel succes
73	10-10-2011	Highschool vol ironie	NRC NEXT	Onrealistisch; Guilty pleasure
74	12-10-2011	'Glee' glijdt er lekker in	Dagblad van het Noorden	Leeftijd acteurs; Guilty pleasure
75	06-12-2011	De mierzoete preek van Glee	Spits	Stereotype/cliché; Slechte invloed; Effectbejag; Te belerend; Amerika;

				Commercieel succes
76	06-12-2011	Zang en dans op dinsdagavond	AD Rivierenland	Moraal; Commercieel succes
77	07-12-2011	Gloria Estefan krijgt gastrol in Glee	Limburgs Dagblad	Commercieel succes
78	28-01-2012	Verwende tieners die niet grappig worden	NRC Handelsblad	Te belerend; Diepgang; Humor
79	29-03-2012	Nieuwe namen in serie. Glee weet Whoopi Goldberg en Lindsay Lohan te strikken	Metro	Amerika; Commercieel succes
80	24-04-2012	Gotye klaagt over Glee-cover	Dagblad van het Noorden	Negatieve beoordeling; Commercieel succes
81	15-05-2012	Sarah Jessica Parker en Kate Hudson in Glee	AD Rivierenland	Amerika
82	16-06-2012	Niet te missen	AD Groene Hart	Taboes doorbreken
83	07-07-2012	Hoezo taboe: Hollywood 'goes gay'	Leeuwarder Courant	Moraal; Taboes doorbreken; Realistisch; Amerika
84	14-07-2012	Uitgelicht zondag	NRC Handelsblad	Negatieve beoordeling; Amerika; Moraal
85	22-08-2012	Net 5 zet in op	AD Rotterdams Dagblad	Goede invloed; Genre; Humor
86	15-09-2012	Sportcoach voert strijd tegen West Side Story	NRC Handelsblad	Te belerend; Formule; Guilty pleasure; Overbruggen generatiekloof
87	24-09-2012	Kaalgeschoren hoofd. Britney Spears verre van gelukkig met Glee-aflevering over kaalheid	Metro	Effectbejag
88	24-10-2012	Bloedstollend en -zuigend	Metro	Realistisch; Onrealistisch; Verslaving
89	29-11-2012	Oude hits in de reboot	Spits	Nostalgie
90	05-12-2012	Gossip Girl	Metro	Onrealistisch; Ontsnappen aan de realiteit
91	12-12-2012	One Tree Hill	Metro	Verslaving; Emotie
92	12-12-2012	Vampiers en tienermeisjes	AD Amersfoortse Courant	Onrealistisch

93	05-01-2013	Elke zender heeft zijn eigen stem	Leeuwarder Courant	Realistisch
94	07-01-2013	Oude wijn in nieuwe zakken	Noordhollands Dagblad	Formule
95	29-01-2013	Seriemoordenaar	Leeuwarder Courant	Vergelijking film/serie; Realistisch; Moraal
96	15-07-2013	Oh my Cory	De Telegraaf	Taboes doorbreken
97	15-07-2013	Overdosis waarschijnlijk oorzaak dood Glee-acteur Monteith	Algemeen Dagblad	Formule; Commercieel succes; Amerika
98	11-10-2013	The Originals, seizoen 1: vampierfamilie	Metro	Onrealistisch; Spannend; Amerika
99	25-10-2013	Spangas blijft vechten	Algemeen Dagblad	Realistisch; moraal; slechte invloed; goede invloed; taboes doorbreken; effectbejag; Diepgang; Luchtig
100	13-11-2013	Meiden met geheimen en superheld Arrow in actie	Metro	Stereotype/cliché
101	20-11-2013	Pretty Little Liars	Ijmuider Courant	Amerika; Verslaving; Vergelijking serie/film
102	23-11-2013	Duistere geheimen	De Telegraaf	Onrealistisch; Amerika; Overbruggen generatiekloof
103	04-12-2013	The Vampire Diaries, seizoen 4 (dvd / blu-ray)	Metro	Guilty pleasure
104	05-12-2013	Meteen meepraten	NRC Handelsblad	Diepgang
105	15-01-2014	Liegende tienermeisjes	NRC NEXT	Slechte invloed; Formule; Diepgang; Guilty pleasure
106	15-01-2014	Glee	BN De Stem	Moraal; Verslaving; Guilty pleasure
107	15-01-2014	Pretty Little Liars, het zoeken naar A	Metro	Amerika
108	16-01-2014	Betaal-tv die vooral niet braaf wil zijn	Trouw	Taboes doorbreken; Humor
109	01-02-2014	Walhalla van puistjes en gierende hormonen	AD Amersfoortse Courant	Goede invloed
110	01-02-2014	In de herhaling: de gekte rond Floris	De Gelderlander	Commercieel succes; Nostalgie
111	18-02-2014	Rechtszaak: Tv-serie Glee maakt inbreuk op	NRC Handelsblad	Commercieel succes

		merkenrecht van Britse Glee Club		
112	21-02-2014	The Flash duikt op in Arrow	Spits	Realistisch; Amerika; Commercieel succes
113	11-04-2014	Een dag op de set van Spangas	Noordhollands Dagblad	Realistisch
114	18-04-2014	'Floris was mijn redding'	De Telegraaf	Nostalgie; Commercieel succes
115	02-07-2014	Rijk, wereldberoemd én vervloekt	NRC Next	Moraal; Realistisch
116	10-07-2014	Voor altijd gebrandmerkt door tienersoap	NRC Handelsblad	Commercieel succes
117	26-07-2014	Afstandsbediening	De Gooi- en Eemlander	Verslaving
118	30-08-2014	Boordevol geheimen	De Telegraaf	Spannend; Onrealistisch
119	01-10-2014	Slechte prequels	Spits	Te belerend; Langdradig
120	02-10-2014	Glee, seizoen 5 op dvd	Spits	Amerika
121	02-10-2014	Meezingen, familiegedoe en kippenvel van heksen	Spits	Trend; Ontsnappen aan de realiteit
122	06-10-2014	Nederland	AD Rivierenland	Guilty pleasure
123	15-10-2014	Een Batman-serie zonder Batman	NRC Next	Trend; Commercieel succes
124	20-10-2014	Chatten. Professionele hulp voor kijkers van tv-programma SpangaS	Metro	Gespreksstarter;
125	20-10-2014	Dreun voor Meral	De Telegraaf	Goede invloed; gespreksstarter
126	27-10-2014	Seriestress	Metro	Verslaving
127	30-10-2014	Weinig griezelen op horrorfilmset	Metro	Puberteit; Spannend
128	30-10-2014	Teen slasher Scream wordt tv-serie op MTV	NRC Handelsblad	Jaren
129	01-11-2014	'Glee' is meer dan 'Glee'	Noordhollands Dagblad	Amerika; Commercieel succes
130	19-11-2014	SpangaS op papier	De Telegraaf	Verslaving; Moraal; Taboes doorbreken
131	12-01-2015	#Metrotipt	Metro	Amerika
132	13-01-2015	Kat- en muisspel; Ontknoping laat op zich wachten in Pretty Little Liars	De Telegraaf	Langdradig
133	19-01-2015	Zo maak je een stripheldenserie	NRC Handelsblad	Te belerend; Luchtig

134	23-03-2015	Meer series	Metro	Onrealistisch; Spannend
135	30-03-2015	De impact van het nieuwe kijken	Leeuwarder Courant	Verslaving
136	22-04-2015	'Stiekem series kijken in de klas is normaal'	BN De Stem	Slechte invloed; Amerika
137	27-05-2015	Vrouw verdwijnt achter het digitale beeld	NRC Handelsblad	Slechte invloed
138	06-06-2015	Solo series volgen; Netflix/HBO	De Telegraaf	Overbruggen generatiekloof
139	11-06-2015	Leven in een poppenhuis	De Telegraaf	Gespreksstarter
140	15-07-2015	The 100	De Gooi- en Eemlander	Formule; Diepgang
141	22-07-2015	Hoe de homo de serie veroverde	De Volkskrant	Goede invloed; effectbejag
142	25-07-2015	Recensies: the 100	AD Utrechts Nieuwsblad	Formule
143	26-08-2015	Eliza Taylor moet als Clarke de mensheid op aarde redden	Metro	Goede invloed; Amerika
144	12-09-2015	'Ik hou van zwart én felle kleuren'	BN De Stem	Invloed van serie
145	10-10-2015	Fout	Leidsch Dagblad	Verslaving; Guilty pleasure; Ontsnappen aan de realiteit
146	14-10-2015	Vampire Diaries was de school voor Nina Dobrev	Metro	Amerika
147	14-10-2015	Weerwolven aan de macht in de stad; Originalsfeiten	Metro	Spannend; Commercieel succes; Verslaving
148	07-11-2015	Series kijken	AD Utrechts Nieuwsblad	Ontsnappen aan de realiteit
149	02-01-2016	Knusselen	NRC Handelsblad	Invloed van serie
150	15-01-2016	Alles uit het leven van scholieren	Eindhovens Dagblad	Realistisch
151	19-01-2016	Nog meer geheimen	De Telegraaf	Spannend
152	23-01-2016	Pretty little liars	De Telegraaf	Moraal; Amerika
153	23-01-2016	Levens vol geheimen	Noordhollands Dagblad	Moraal; Taboes doorbreken; Spannend; Amerika
154	23-01-2016	Na de ontmaskering van de geheimzinnige A hebben de dames uit 'Pretty little liars' hun leventje weer opgepakt	Ijmuider Courant	Moraal; Amerika
155	26-02-2016	Niks nieuw jasje, gewoon zoals toen	AD Haagsche Courant	Nostalgie
156	15-07-2016	Blubberwezens en een mysterieuze tattoo	NRC Next	Leeftijd acteurs; Formule;

				Vergelijking serie/film; Nostalgie; Spannend
157	15-07-2016	Onheilspellende hommage	De Telegraaf	Realistisch; Vergelijking serie/film
158	15-07-2016	Winona Ryder terug in televisieserie	Haarlems Dagblad	Realistisch; Nostalgie; Spannend; Vergelijking film/serie
159	16-07-2016	Rare jaren tachtig	AD De Dordtenaar	Nostalgie
160	19-07-2016	Antigif	De Volkskrant	Vergelijking serie/film; Nostalgie
161	21-07-2016	Niks op televisie: bingewatchen maar	Het Parool	Genre; Vergelijking serie/film; Spannend; Commercieel succes
162	05-08-2016	Welkom in de jaren tachtig	Nederlands Dagblad	Leeftijd acteurs; Diepgang; Vergelijking serie/film; Nostalgie; Spannend; Ontsnappen aan de realiteit
163	09-08-2016	Horror Light	De Volkskrant	Formule; Nostalgie
164	12-08-2016	Visueel spektakel over de opkomst van hiphop	NRC NEXT	Goede invloed; Overbruggen generatiekloof
165	12-08-2016	Je moet wel even volhouden om beloond te worden	NRC Next	Diversiteit; Vergelijking serie/film; Langdradig
166	12-08-2016	Hiphopbakker	De Telegraaf	Realistisch; diversiteit
167	12-08-2016	Hiphopper vertelt verhaal	Ijmuider Courant	Realistisch; Puberteit
168	12-08-2016	Opgegroeid met de films van Spielberg	Leeuwarder Courant	Realistisch; Verslaving; Formule; Vergelijking serie/film
169	12-08-2016	Stranger things	AD Rotterdams Dagblad	Verslaving; Vergelijking serie/film; Nostalgie

170	13-08-2016	Een schitterend, razendsnel chaotisch en maniakaal zootje***	De Volkskrant	Onrealistisch; moraal; Genre; Formule; Vergelijking serie/film
171	13-08-2016	Dure hiphopopera	AD De Dordtenaar	Realistisch
172	13-08-2016	Sir Edmund	De Volkskrant	Nostalgie
173	16-08-2016	Extravagante ode aan de hiphop	Leeuwarder Courant	Moraal; Langdradig
174	16-08-2016	Luhrmann duikt in wereld van hiphop	AD Algemeen Dagblad	Moraal
175	16-08-2016	'Spielberg is onze grootste inspiratiebron'	Het Parool	Verslaving
176	18-08-2016	Een peperduur stukje muziekgeschiedenis	Dagblad van het Noorden	Realistisch; Langdradig; Moraal
177	18-08-2016	Snelle held 'The flash' pakt schurken aan	Dagblad van het Noorden	Formule
178	25-08-2016	Plezierig meegriezelen met bekvechtende schooljongetjes	Trouw	Formule; Vergelijking serie/film; Nostalgie
179	01-09-2016	Kort door de bocht maar heerlijk spektakel over vroegste hiphop	Trouw	Te belerend; Diepgang
180	01-09-2016	'Stranger' keert terug	Metro	Verslaving; Commercieel succes
181	02-09-2016	Netflix-serie Tweede seizoen Stranger Things	NRC Next	Nostalgie
182	07-09-2016	Nostalgische klanken die troost bieden én angst aanjagen	Het Parool	Realistisch; Trend
183	16-09-2016	American Scream	De Volkskrant	Realistisch; invloed van serie; Formule; Jaren; Vergelijking serie/film; Nostalgie; Overbruggen generatiekloof
184	22-09-2016	'De serie Stranger Things is zo eng, dat ik hem niet alleen kan kijken'	AD Haagsche Courant	Genre; Spannend
185	24-09-2016	Idylle wreed verstoord	De Telegraaf	Formule
186	26-10-2016	Chillen met hiphop en energiedrank	BN De Stem	Verslaving
187	27-10-2016	Bloedbeeld	De Volkskrant	Realistisch
188	19-12-2016	Vreemd	De Volkskrant	Verslaving; Formule

189	28-12-2016	De nostalgie-industrie	Trouw	Vergelijking serie/film; Nostalgie
190	29-12-2016	Zo veel moois, zo weinig tijd	De Volkskrant	Nostalgie
191	29-12-2016	Het beste van 2016	BN De Stem	Vergelijking serie/film
192	30-12-2016	Real	De Volkskrant	Realistisch; Onrealistisch; Moraal
193	07-02-2017	Stranger Things 2 is met Halloween te zien	Metro	Verslaving
194	03-03-2017	Duister millennial-drama	NRC Next	Onrealistisch; stereotype/cliché; moraal; te belerend; Genre; Vergelijking serie/film; Spannend
195	10-03-2017	Highschool	De Volkskrant	Identificatie; moraal; Genre; Formule; Nostalgie
196	30-03-2017	Luisteren en huiveren	De Telegraaf	Realistisch; Onrealistisch; identificatie; Diepgang; Nostalgie
197	30-03-2017	Eerlijk over pijn van zelfmoord	Noordhollands Dagblad	Moraal; Taboes doorbreken; Realistisch; Goede invloed; Slechte invloed
198	31-03-2017	Selena Gomez: Kijk mijn serie maar aan één stuk	Metro	Verslaving; Diepgang
199	07-04-2017	Is het tonen van een zelfmoord gevaarlijk?	NRC Handelsblad	Realistisch; onrealistisch; slechte invloed; goede invloed; gespreksstarter; Diepgang; Luchtig
200	11-04-2017	Stop toch met dat extra handje modder	Het Parool	Realistisch; goede invloed; effectbejag; Genre; Volwassen
201	12-04-2017	Einde	De Volkskrant	Realistisch; Onrealistisch; slechte invloed; taboes doorbreken; Genre; Humor
202	28-04-2017	Populaire '13 Reasons Why' krijgt vervolg	De Limburger	Realistisch

203	29-04-2017	'Serie '13 reasons why' bij kind weghouden heeft geen zin'	Noordhollands Dagblad	Slechte invloed; gespreksstarter; Verslaving
204	02-05-2017	'In bed beseffen tieners hoe eenzaam ze zijn'	Metro	Realistisch; identificatie; goede invloed
205	09-05-2017	Er komt nieuwe reeks 13 Reasons Why	Metro	Spannend
206	10-05-2017	Serie over zelfmoord is een hit onder jongeren	Trouw	Realistisch; slechte invloed; invloed van serie
207	16-05-2017	Kijk naar serie over zelfdoding	Nederlands Dagblad	Identificatie; slechte invloed; goede invloed; gespreksstarter; Volwassen
208	20-05-2017	...over 13 Reasons Why: Voorlichting of verheerlijking?	De Volkskrant	Realistisch; slechte invloed; goede invloed; effectbejag; Verslaving
209	29-05-2017	De zelfmoord van Hannah Baker	Metro	Slechte invloed; goede invloed; Volwassen
210	12-06-2017	Ik zal je nooit vergeten	Metro	Gespreksstarter
211	10-07-2017	Niet subtiel, wel erg lekker	NRC Next	Realistisch; effectbejag; Formule; Luchtig; Vergelijking serie/film; Volwassen; Langdradig
212	09-08-2017	Atypical	De Volkskrant	Onrealistisch; stereotype/cliché; Formule; Diepgang
213	11-08-2017	Wat is normaal?	De Telegraaf	Moraal
214	22-08-2017	Atypical	Metro	Humor; Vergelijking serie/film
215	24-08-2017	Vier seizoenen 'Stranger things'	Ijmuider Courant	Commercieel succes
216	02-09-2017	DVD-tip	De Volkskrant	Te belerend; Formule
217	28-09-2017	Melige whodunit wordt met iedere aflevering ingewikkelder	Trouw	Realistisch; stereotype/cliché; Genre; Luchtig; Humor
218	12-10-2017	Eigenlijk zijn we allemaal een beetje atypisch	Trouw	Realistisch; onrealistisch; effectbejag;

				gespreksstarter; diversiteit
219	24-10-2017	Betty's donkere kant	Metro	Realistisch; goede invloed; Diepgang; Vergelijking serie/film
220	26-10-2017	Will is iets ouder, het monster groter	Het Parool	Onrealistisch; Vergelijking serie/film; Spannend
221	27-10-2017	Meer nostalgie, meer monsters	NRC Handelsblad	Realistisch; Formule; Vergelijking serie/film; Nostalgie; Commercieel succes; Langdradig
222	28-10-2017	Sir Edmund	De Volkskrant	Moraal; Verslaving; Formule; Diepgang
223	30-10-2017	Nog meer griezelen, met een nog groter monster	AD De Dordtenaar	Humor; Jaren; Nostalgie; Spannend; Commercieel succes
224	31-10-2017	Nog meer griezelen in 'Stranger things 2'	Leeuwarder Courant	Commercieel succes; Humor; Puberteit
225	01-11-2017	2 keer zo fascinerend	Metro	Realistisch; Formule; Diepgang; Vergelijking serie/film
226	02-11-2017	Terug naar de jaren tachtig met monsters en haarspray	Trouw	Formule; Diepgang; Luchtig; Vergelijking serie/film Vergelijking serie/film
227	18-11-2017	Spelen met Spielberg	AD Amersfoortse Courant	Formule; Guilty pleasure; Vergelijking serie/film; Nostalgie
228	18-11-2017	Leven als een griezel	De Gooi- en Eemlander	Vergelijking serie/film; Spannend
229	18-11-2017	Op weg naar de honderd	De Telegraaf	Commercieel succes; Amerika; Vergelijking film/serie; Onrealistisch

230	07-12-2017	'Wraak heeft de overhand'	De Telegraaf	Realistisch; goede invloed; Formule; Vergelijking serie/film; Nostalgie
231	07-12-2017	Sinistere diepten in Riverdale	Haarlems Dagblad	Formule; Vergelijking serie/film
232	13-12-2017	Wat is er zo leuk aan vampiers die elkaars hart uitrukken?	Trouw	Slechte invloed; goede invloed; Formule; Ontsnappen aan de realiteit
233	30-12-2017	Must sees van 2017 op Netflix	AD Groene Hart	Taboes doorbreken; Diepgang; Nostalgie
234	11-01-2018	Boze tieners op de vlucht voor de echte wereld	NRC Handelsblad	Realistisch; moraal; Formule; Diepgang; Humor; Vergelijking serie/film; Langdradig
235	12-01-2018	Cartooneske karakters zonder een flinter overbodig vet	Het Parool	Moraal; Amerika; Ontsnappen aan de realiteit; Langdradig
236	20-01-2018	Serie	De Volkskrant	Moraal; Vergelijking serie/film; Emotie
237	25-01-2018	Tienerroadtrip doet denken aan Tarantino en gebroeders Coen	Trouw	Realistisch; Diepgang; Vergelijking serie/film
238	17-02-2018	Bah, wat saai!	De Telegraaf	Jaren; Puberteit
239	08-03-2018	Tijdperkpastiche	De Volkskrant	Onrealistisch; goede invloed; Jaren; Nostalgie; Volwassen; Trend
240	22-03-2018	Anti-rooklobby signaleert nieuw gevaar	De Volkskrant	Realistisch; slechte invloed
241	10-04-2018	Netflix trekt stekker uit serie Everything Sucks!	De Limburger	Negatieve beoordeling
242	26-04-2018	Einde van The Originals	De Twentsche Courant Tubantia	Guilty pleasure; Spannend
243	01-05-2018	Dodelijke regen op Netflix	Metro	Realistisch
244	03-05-2018	'Grenzen blijven opzoeken'	De Telegraaf	Genre

245	03-05-2018	Eerste Deense Netflix-original 'The rain' wereldwijd gelanceerd	Noordhollands Dagblad	Realistisch; Puberteit; Moraal
246	05-05-2018	Netflixserie kijkt naar wetteloos Kopenhagen	Het Parool	Moraal; Amerika; Formule; Volwassen
247	07-05-2018	De eerste Deense Netflix-serie is van het type: de wereld is vergaan, wat nu?	De Volkskrant	Moraal; Amerika; Genre; Vergelijking serie/film
248	08-05-2018	Schuilen voor de apocalyptische regenbui	NRC Next	Amerika; Verslaving; Genre; Formule; Spannend
249	09-05-2018	'The Rain': schuilen voor de dodelijke regen	Dagblad van het Noorden	Realistisch; moraal; Genre; Jaren
250	12-05-2018	Serie	De Volkskrant	Formule; Diepgang
251	19-05-2018	Top 4 jongeren	NRC Handelsblad	Onrealistisch
252	22-05-2018	Netflix-reeks blijkt pijnlijk actueel	De Telegraaf	Taboes doorbreken
253	05-06-2018	Een grote hoop tienerellende	NRC Handelsblad	Effectbejag; Luchtig
254	19-06-2018	Sad	De Volkskrant	Onrealistisch
255	19-06-2018	Nachtmerrieachtige scènes in 'Born to kill'	Leeuwarder Courant	Identificatie; Vergelijking serie/film
256	19-06-2018	Een donker en verontrustend thema	Haarlems Dagblad	Moraal; te belerend
257	19-06-2018	Puber blijkt psychopaat	De Telegraaf	Effectbejag
258	12-07-2018	Brief voor de Koning wordt Netflix-serie	AD Haagsche Courant	Identificatie; Spannend
259	13-07-2018	Stranger Things	De Telegraaf	Spannend
260	20-07-2018	The Rain	De Telegraaf	Spannend; Puberteit
261	30-07-2018	'De Netflix-serie Insatiable veroorzaakt eetstoornissen'	NRC Handelsblad	Slechte invloed
262	11-08-2018	'Fatty' de wraak van	Ijmuider Courant	Te belerend
263	16-08-2018	Kunst is geen safe space	Het Parool	Moraal; Slechte invloed; Te belerend; Guilty pleasure
264	24-08-2018	Series: The 100, Secret City en Marcella	Nederlands Dagblad	Formule
265	31-08-2018	Atypical	De Telegraaf	Goede invloed; Luchtig
266	04-10-2018	Is veel Netflix kijken schadelijk?	NRC Next	Slechte invloed; Verslaving

267	01-11-2018	Een beter mens dankzij	De Gelderlander	Goede invloed; gespreksstarter
268	01-11-2018	To heks or not to heks	De Gelderlander	Vergelijking serie/film
269	08-11-2018	Satan beïnvloedt denken van jongeren via filmcultuur	Reformatorisch Dagblad	Slechte invloed; Ontsnappen aan de realiteit
270	09-11-2018	Sabrina krijgt veel op haar bordje	NRC Handelsblad	Moraal; Effectbejag; Luchtig; Jaren; Vergelijking serie/film; Spannend
271	13-12-2018	Het verschil tussen de rijken en de arme sloebers? Geen ...	Trouw	Moraal; Diversiteit; Spannend; Emotie
272	11-01-2019	'Het is een mijnenveld'	De Telegraaf	Realistisch; Identificatie; Taboes doorbreken; Gespreksstarter
273	11-01-2019	Tieners gaan met de billen bloot	Haarlems Dagblad	Realistisch; Puberteit; Overbruggen generatiekloof; Gespreksstarter
274	15-01-2019	You en andere series die de gemoederen flink bezighouden	Metro	Onrealistisch; Stereotype/cliché
275	17-01-2019	Geuzenorgaan	NRC Handelsblad	Goede invloed; Effectbejag; Gespreksstarter; Verslaving; Diepgang; Luchtig
276	19-01-2019	Samen naar 'Sex Education' kijken	Trouw	Overbruggen generatiekloof
277	25-01-2019	Zo grappig en tragisch kan seksuele voorlichting zijn	NRC Next	Moraal; taboes doorbreken; Genre; Formule; Jaren; Emotie; Educatief
278	26-01-2019	De sekstherapeut die niets moet weten van seks met een meisje	Het Parool	Moraal; Amerika; Genre; Overbruggen generatiekloof; Puberteit
279	26-01-2019	Serie	De Volkskrant	Stereotype/cliché; Effectbejag; Amerika; Formule; Humor

280	26-01-2019	Lachen en ontroering om ongekende openheid in Sex Education	Het Parool	Overbruggen generatiekloof
281	29-01-2019	Lachen om gênante seks	De Limburger	Taboes doorbreken; Humor; Emotie
282	06-02-2019	The Chilling Adventures of Sabrina	Metro	Jaren
283	08-02-2019	Droomhuis door seks	Dagblad van het Noorden	Taboes doorbreken; Amerika; Luchtig; Vergelijking serie/film
284	20-02-2019	Sex Education (met je puber)	De Limburger	Identificatie; Goede invloed; Taboes doorbreken; Amerika; Nostalgie; Educatief; Overbruggen generatiekloof
285	23-02-2019	Coming-of-age	NRC Next	Luchtig; Puberteit
286	14-03-2019	Een moeder die Alice Cooper heet	NRC Next	Taboes doorbreken; Amerika; Verslaving; Guilty pleasure; Nostalgie; Overbruggen generatiekloof
287	20-03-2019	Creepy! Nieuwe trailer derde seizoen Netflix-hit Stranger Things onthuld	De Gelderlander	Jaren
288	20-04-2019	Kinderspel	De Volkskrant	Realistisch; Vergelijking serie/film
289	17-06-2019	Arabier schrikt van tienerzoen in 'Jinn'	NRC Next	Slechte invloed; Goede invloed; Formule
290	17-06-2019	Seks, drugs en sociale media	De Telegraaf	Realistisch; Identificatie; Taboes doorbreken; Effectbejag; Invloed van serie; Educatief; Overbruggen generatiekloof
291	17-06-2019	Expliciete serie 'Euphoria' geeft kijkje in het leven van scholieren	IJmuider Courant	Realistisch; Onrealistisch; Effectbejag; Puberteit; Moraal

292	22-06-2019	De tieners in Euphoria zijn allesbehalve euforisch	Het Parool	Moraal; Amerika; Formule; Humor; Vergelijking serie/film; Ontsnappen aan de realiteit
293	02-07-2019	Donkerder en nog vreemder	De Telegraaf	Diepgang; Puberteit
294	02-07-2019	Moedige tieners in puberteit	IJmuider Courant	Moraal; Diepgang; Puberteit
295	04-07-2019	Netflix verstopt sponsor in retrojas	NRC Next	Moraal; Commercieel succes
296	04-07-2019	In seizoen 3 van Stranger Things bereikt de fun een oorverdovend volume. Lekker, op een Big Mac-achtige manier (drie sterren)	De Volkskrant	Formule; Guilty pleasure; Humor; Vergelijking serie/film; Nostalgie; Puberteit
297	04-07-2019	Groot en griezelig spektakel in Stranger Things 3	NRC Next	Realistisch; Genre; Formule; Humor; Nostalgie
298	04-07-2019	Hormonen en horror in de derde reeks	AD Rotterdams Dagblad	Humor; Nostalgie; Puberteit
299	05-07-2019	Minder rokers in Netflix-series	Leeuwarder Courant	Slechte invloed
300	06-07-2019	Stranger Things voor dummies	Brabants Dagblad	Onrealistisch; Vergelijking serie/film; Nostalgie
301	09-07-2019	'Stranger Things is tijdsdocument'	De Limburger	Moraal; goede invloed; Vergelijking serie/film; Nostalgie; Educatief
302	09-07-2019	Hormonale horror in heerlijk herkenbare jarentachtigsfeer	Het Parool	Taboes doorbreken; Vergelijking serie/film; Nostalgie; Puberteit
303	10-07-2019	'Stranger Things' is meer dan amusement	Dagblad van het Noorden	Jaren; Humor; Nostalgie; Educatief; Moraal
304	10-07-2019	Midden-Oosten niet klaar voor seks en drank op tv	De Telegraaf	Moraal; Slechte invloed
305	11-07-2019	Roze hoort toch wel bij Mr. Pink	NRC Next	Nostalgie

306	13-07-2019	Geen bal op tv? Opties genoeg!	Het Parool	Realistisch; Moraal; Jaren
307	15-07-2019	Winkeldieven vol in beeld	De Telegraaf	Slechte invloed; Puberteit
308	17-07-2019	Netflix schrapt na 2 jaar alsnog zelfmoordscène	De Volkskrant	Slechte invloed; goede invloed; Taboes doorbreken; Invloed van serie
309	25-07-2019	Kraak de code en ervaar beruchte Netflixserie Stranger Things	AD Utrechts Nieuwsblad	Spannend
310	27-07-2019	Kermisattractie waar je niet uit kunt stappen****	De Volkskrant	Moraal; Formule; Vergelijking serie/film
311	27-07-2019	Deze series wil je echt zien	AD De Dordtenaar	Realistisch; Formule; Vergelijking serie/film
312	31-07-2019	This Thing Called Love	De Volkskrant	Realistisch; leeftijd acteurs; Jaren; Vergelijking serie/film; Puberteit
313	02-08-2019	Pubers in soorten en maten	Ijmuider Courant	Realistisch; Moraal; Goede invloed; Verslaving; Formule; Guilty pleasure; Humor; Ontsnappen aan de realiteit
314	02-08-2019	Pretty little liars	De Telegraaf	Guilty pleasure; Langdradig
315	02-08-2019	Trinkets	De Telegraaf	Amerika; Formule
316	02-08-2019	Sex education	De Telegraaf	Humor
317	02-08-2019	Euphoria	De Telegraaf	Taboes doorbreken; Effectbejag
318	06-08-2019	'Verontrustende' jongerenserie doet meer dan shockeren	NRC Next	Moraal; Taboes doorbreken; Effectbejag; Humor
319	08-08-2019	Donna is nu blut en moeder van zes	Leidsch Dagblad	Taboes doorbreken
320	08-08-2019	Ontwikkeling	NRC Next	Overbruggen generatiekloof
321	08-08-2019	(Draai anders de pagina even om...)	Eindhovens Dagblad	Nostalgie
322	08-08-2019	Serie BH90210	NRC Handelsblad	Nostalgie; Commercieel succes; Guilty pleasure

323	09-08-2019	Stranger things	De Telegraaf	Verslaving; Nostalgie; Overbruggen generatiekloof
324	09-08-2019	Terug naar de 'foute' jaren 80	Noordhollands Dagblad	Verslaving; Jaren
325	10-08-2019	Als u Dark 2 moeilijk volgt, heeft u het begrepen	De Volkskrant	Formule
326	10-08-2019	Nieuwe ronde voor vergeelde tv-sterren	Het Parool	Identificatie; Nostalgie
327	22-08-2019	Het veilige kleindorpse leven verdwijnt uit Hawkins	Trouw	Onrealistisch; Humor; Nostalgie Vergelijking serie/film; Commercieel succes; Puberteit
328	21-09-2019	Generatie Netflix wordt ongeduldig	Brabants Dagblad	Invloed van serie
329	27-09-2019	Geen zwart, geen wit - de wereld wordt grijs	Reformatorisch Dagblad	Slechte invloed; Invloed van serie
330	27-09-2019	The Politician is een smakelijk tegenwicht voor het politieke klimaat	Het Parool	Moraal: Onrealistisch; Amerika; Taboes doorbreken
331	27-09-2019	Een seriemaker op missie	NRC Handelsblad	Moraal; Effectbejag; Genre; Diepgang
332	28-09-2019	Snoeiharde, politieke Pinokkio slaat toe	Het Parool	Taboes doorbreken; Formule; Luchtig
333	01-10-2019	Stranger Things krijgt vierde seizoen op Netflix	Metro	Puberteit; Commercieel succes
334	02-10-2019	Cynisme	De Volkskrant	Onrealistisch
335	03-10-2019	Huwelijk tussen cynisme en ontroering Politiek	AD Algemeen Dagblad	Taboes doorbreken; Formule; Luchtig
336	04-10-2019	Kijk- en luistertips: In The Politician gaan cynisme en ontroering hand in hand	AD Algemeen Dagblad	Humor; Commercieel succes; Diepgang; Onrealistisch
337	08-10-2019	Tweede seizoen The End of the F***ing World 5 november op Netflix	AD Algemeen Dagblad	Vergelijking serie/film; Moraal
338	09-10-2019	Seks? Jeugd vindt info zelf wel	Trouw	Gespreksstarter; Ontsnappen aan de realiteit; Educatief; Overbruggen generatiekloof

339	09-10-2019	The Politician is half politieke allegorie, half melodrama en half zwarte komedie	De Volkskrant	Realistisch; Onrealistisch; Moraal; Effectbejag
340	10-10-2019	Een haast absurd, maar toch zorgvuldig tienerdrama	Trouw	Realistisch; Stereotype/cliché; Moraal; Taboes doorbreken; Effectbejag; Amerika; Formule
341	10-10-2019	'Euphoria': seks, drugs & genderverwarring	Trouw	Effectbejag; Formule; Puberteit
342	12-10-2019	Gepest meisje zint op wraak	De Telegraaf	Slechte invloed
343	18-10-2019	Stranger Things best bekeken Netflix-serie	De Limburger	Commercieel succes
344	07-11-2019	5 geniale 'coming of age' series, met Dickinson als nieuwkomer	Metro	Moraal; Formule; Humor; Commercieel succes
345	18-11-2019	Sex Education zou zomaar de leukste en beste comedy van het jaar kunnen zijn ★★★★★	De Volkskrant	Formule
346	23-11-2019	Volstrekt eigentijds kostuumdrama	De Volkskrant	Realistisch
347	29-11-2019	Atypical	Dagblad van het Noorden	Stereotype/cliché; Goede invloed; Emotie
348	02-12-2019	Stranger Things	De Limburger	Realistisch
349	05-12-2019	Autist op uni	De Telegraaf	Moraal
350	12-12-2019	James en Alyssa zijn terug, gelukkig maar	Trouw	Realistisch; Moraal; Formule; Jaren; Vergelijking serie/film
351	19-12-2019	Zware kost is wat de seriekijker wil	NRC Handelsblad	Moraal; Realistisch; Humor
352	20-12-2019	Successeries	De Volkskrant	Onrealistisch; Formule; Humor; Vergelijking serie/film
353	27-12-2019	Wordt dit het decennium waarin roken de genadeklap krijgt?	De Volkskrant	Slechte invloed; Realistisch
354	28-12-2019	De laatste sigaret	De Volkskrant	Slechte invloed
355	28-12-2019	Diverse representatie is een zoethoudertje	Het Parool	Goede invloed; Effectbejag
356	01-01-2020	De serieknallers van 2020	Ad Algemeen Dagblad	Trend; Jaren; Vergelijking

				film/serie; Spannend; Moraal
357	02-01-2020	2020: De serieknallers	De Gelderlander	Nostalgie; Humor; Realistisch
358	17-01-2020	Nieuwe lessen in 'Sex education'	Noordhollands Dagblad	Realistisch
359	17-01-2020	Sekstovenaar tegen wil en dank	De Telegraaf	Puberteit; Realistisch; Moraal; Taboes doorbreken
360	23-01-2020	Hilarische, leerzame en ontroerende sekslessen	De Limburger	Realistisch
361	23-01-2020	Het ontbreekt seizoen 2 van Sex Education aan de oorspronkelijke beleving ★★☆☆☆	De Volkskrant	Realistisch
362	24-01-2020	De hoogste versnelling	De Volkskrant	Realistisch
363	24-01-2020	'Ook volwassenen kunnen nog wat leren van Sex Education'	De Gelderlander	Educatief; Overbruggen generatiekloof
364	24-01-2020	Sex Education seizoen 2 Simpelweg briljant	Metro	Realistisch
365	24-01-2020	Sekslessen in hipsterwonderland	NRC Next	Realistisch
366	28-01-2020	Smartphone education	NRC Next	Onrealistisch
367	30-01-2020	Bijles in seks	AD Rotterdams Dagblad	Onrealistisch; Moraal; Gespreksstarter; Diepgang; Overbruggen generatiekloof
368	03-02-2020	Ook in dit seizoen is Sex Education behoorlijk expliciet	Algemeen Dagblad	Realistisch
369	06-02-2020	Moet je met je kind praten over seks? Na 'Sex Education' weet je: ja, doen	Trouw	Realistisch; Moraal; Taboes doorbreken; Gespreksstarter; Diversiteit; Humor
370	11-02-2020	Netflix kondigt derde seizoen Sex Education aan	Algemeen Dagblad	Moraal; Taboes doorbreken; Commercieel succes
371	13-02-2020	Sex Education krijgt derde seizoen	De Limburger	Taboes doorbreken
372	14-02-2020	Eerste beelden Stranger Things 4 onthullen lot Sheriff Hopper	AD Algemeen Dagblad	Spannend
373	15-02-2020	David Harbour toch te zien in vierde reeks Stranger Things	Eindhovens Dagblad	Commercieel succes; Spannend

374	18-02-2020	Meisjes uit Enschede op rooftocht na zien van Netflix-serie	BN De Stem	Moraal; Slechte invloed
375	19-02-2020	'Netflix-truc' dieven mislukt	De Twentsche Courant Tubantia	Slechte invloed
376	05-03-2020	Depressieve tiener met duistere superkrachten	De Limburger	Formule; Moraal
377	20-03-2020	De gouden jeugd	Leeuwarder Courant	Te gelikt; Spannend; Onrealistisch; Stereotype/ cliché
378	09-04-2020	Sciencefiction die meer over mensen dan robots gaat	NRC Handelsblad	Identificatie; Puberteit; Realistisch
379	16-04-2020	Haastig door het leven van jonge orthodoxe Esty	NRC Handelsblad	Realistisch
380	22-04-2020	Geestelijk klonen	Nederlands Dagblad	Moraal; Realistisch; Gespreksstarter
381	07-05-2020	Tienerserie Never Have I Ever biedt warmbloedige komedie met een tragisch randje ★★★☆☆	De Volkskrant	Realistisch; Humor; Puberteit
382	08-05-2020	Licht en zwaar	De Volkskrant	Moraal; effectbejag; te belerend; Luchtig; Humor; Puberteit
383	11-05-2020	Laatste seizoen tienerdrama 13 Reasons Why verschijnt 5 juni	De Stentor	Slechte invloed
384	13-05-2020	Slotseizoen The 100 eind mei op Netflix	Provinciale Zeeuwse Courant	Amerika; Spannend
385	23-05-2020	Derde seizoen Sex Education mogelijk toch in de zomer opgenomen	Brabants Dagblad	Taboes doorbreken; Moraal; Realistisch
386	26-06-2020	'Dark' bezwijkt onder eigen gewicht	NRC Next	Vergelijking serie/film; Diepgang; Overbruggen generatiekloof
387	04-07-2020	Thekla Reuten en de ninjanonnen	Het Parool	Onrealistisch; Luchtig; Diepgang
388	07-07-2020	Warrior Nun is 'relihorrorpulp', met een bijrol van Thekla Reuten	Het Parool	Diepgang; Luchtig; Vergelijking serie/film
389	09-07-2020	Onzinnige relihorror op pulpniveau	AD Utrechts Nieuwsblad	Vergelijking serie/film; Humor; Amerika

390	17-07-2020	Nieuwe serie 'Cursed' verbeeldt Arthur-legenden	De Gooi- en Eemlander	Moraal
391	21-07-2020	De vliegende non	De Volkskrant	Moraal; Verslaving; Formule; Nostalgie; Spannend
392	23-07-2020	Warrior Nun gaat van de jonge Portugese actrice Alba Baptista een ster maken ★★☆☆☆	De Volkskrant	Vergelijking serie/film; Onrealistisch; Moraal; Spannend
393	23-07-2020	Tiener met een magisch zwaard	Algemeen Dagblad	Realistisch
394	27-07-2020	Nonnengezelschap vecht al eeuwenlang tegen het kwaad; Verder Kijken	NRC Handelsblad	Stereotype/cliché; moraal; Formule; Luchtig; Vergelijking serie/film
395	06-08-2020	Dodelijke regen zaait verdeeldheid	De Telegraaf	Identificatie; Gespreksstarter
396	20-08-2020	Hoe rijker hoe meer problemen, lijkt het wel	De Limburger	Moraal; Taboes doorbreken; Spannend
397	09-09-2020	Teenage Bounty Hunters is verbijsterend actueel	Brabants Dagblad	Realistisch; Moraal
398	10-09-2020	Absurde tienerkomedie stelt hypocrisie aan de kaak	AD Amersfoortse Courant	Moraal; Diepgang; Onrealistisch; Humor; Taboes doorbreken; Puberteit
399	25-09-2020	Groen licht voor reboot Pretty Little Liars	BN De Stem	Commercieel succes; Genre
400	02-10-2020	Opnames vierde seizoen van populaire Netflix-serie Stranger Things hervat	De Provinciale Zeeuwse Courant	Vergelijking serie/film
401	17-10-2020	Netflix wil de wereld tonen zoals-ie is: divers	Trouw	Stereotype/cliché; Effectbejag; Diversiteit; Luchtig; Humor

Bijlage 2. Aantekeningen coderen

- Moraal
  - Slechte invloed
    - Verslaving (bijv. tieners kijken series tijdens de les of i.p.v. huiswerk)
    - Morele paniek in Amerika is volgens de meeste krantenartikelen overdreven
    - Onrealistisch knappe, niet-diverse cast geeft verkeerd idee van 'normale' tieners
    - Slechte invloed van thema's als seks & drugs wordt vaak genoemd, maar wordt dan meestal genuanceerd (het valt allemaal wel mee)
    - Morele paniek in NL: zelfmoord (13rw) en veel roken (Stranger Things)
  - Goede invloed
    - Niet bang om taboes te doorbreken
    - Gespreksstarter
    - Educatief (zowel voor jongeren als voor hun ouders → overbruggen generatiekloof)
  - Invloed van serie (in de zin van: muziek wordt populair, kledingstijl. Niet zozeer goed of slecht)
  - Effectbejag/ sensatie zoeken
    - Diversiteit & taboes zijn inmiddels onderdeel van het genre. Discussie of bijv. dat ene 'verplichte' homoseksuele personage (vaak een stereotype) wel echt iets bijdraagt, of er alleen is om inclusief over te komen (eigen belang).
    - Schokkende thema's moeten zorgvuldig behandeld worden om niet bestempeld te worden als 'goedkoop effectbejag'
  - Te opvoedend/ braaf
    - Het moet entertainment blijven en geen voorlichtingsspotje
    - Onopgemerkt educatief is het beste
    - Braaf= saai (en vaak Amerikaans)
  - Luchtig
    - Problemen moeten afgewisseld worden met iets luchtigs, het moet niet te zwaar zijn.
    - Humor is noodzakelijk, maar wel op het juiste moment.
- Amerika
  - Succes in VS zal ook wel succes in NL betekenen

- Vooral Amerikaanse series, maar ook niet-Amerikaanse tienerdramaserie bevatten Amerikaanse highschool elementen → Amerika is onderdeel van het genre
- 'Preuts Amerika': In NL kunnen we veel beter tegen morele problemen en taboes in de series, in Amerika veroorzaakt het morele paniek.
- Realistisch
  - Realistisch/ onrealistisch
    - Realistische tieners zijn niet perfect en maken fouten
    - Realistische tieners zorgt voor identificatie
    - Weergave problemen
  - Stereotypen, cliché
- Genre
  - Tienerseries worden beschreven als voorspelbaar, bekende 'ingrediënten', een formule, maar op elementen zoals een middelbare school na worden veel series heel anders beschreven (comedy/ horror/ thriller/ historisch drama etc.)
- Diepgang vs. oppervlakkig
  - Enerzijds: 'foute' series; guilty pleasure; oppervlakkig geroddel; serie voor vrouwen/ tienermeisjes; voorspelbaar
  - Anderzijds: aanpakten van problemen/ taboes zorgt voor diepgang (en dat is volgens velen goed), als een serie dit doet stijgt het 'boven het genre van een tienerserie uit'
- Tienerseries ook voor volwassenen
  - Nostalgie naar tienerjaren
  - Verwijzingen naar oudere popcultuur → herkenbaar (veel 'knipogen')
  - Tieners met volwassen problemen
  - Bindmiddel: creëert begrip voor de tieners van nu, maakt problemen bespreekbaar. Overbruggen van generatiekloof.